

Yesus hup de Ol Dawemna mensa Markus ale gulkuke

Baptis ta gwibin zini Yohanis kim Yesus hup orana hamal ta gublukake:

(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Yoh. 1:19-28)

¹ Ol Dawemna an Alap mo Tanena Kristus Yesus hup dena.

² Zëno ausuna, men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini Yesaya Bak Alap mo ola orep ale gulkuke. Zen mae hap denaka ale gulku: Alap kim Tane zemka hamal hap anakan gu-gublukake,

“Ëe asa Emsa de ngeir gublun hap zisi zer soner-zen de nonol ëre mo olsa ayang gul gwizimdin hip,

ebe hap dikim orasa sal ta gublun hap.*

³ Zi zer sonenna in, zen zi srëm lang nakon sa anakan taken gwera,

‘Haen, nëre mae mo Teipsin Zi hip nen orasa hamal ta gublun!

Hen nen dam-dam ta gublun!’ ”*

⁴ Yesaya in kirekam ale gulku, kirekam zep ki hëndep holo gwesik hannak Alap mo zer sonen zini in zi srëm langnak hata zaka. Zëno bosena Yohanis. Zen zëwe zini baptis ta gwibirki, hen anakan titi ta gwibirki, “Ere mae mo

---

* **1:2 1:2** Mal. 3:1   * **1:3 1:3** Yes. 40:3

karek-karek nakon em ëhalen. Alap dekam sa eno mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi. Em dikim enaka anakan golëtrë gwen hap, 'Ëe ama angkam Alapsa ang gwebla'an,' ëe ki asa hwëna emsa baptis tabir."

⁵ Dekam zini beya tangaran nik Yohanis onak dep tîngare Yerusalem mo lang nakon weyana Yordan san dep sek gwe-gwek. Zëwe zep zëre mae mo kirekam karek-karekna damnak ëkira-kla gwe-gwek. Ki zep hwëna baptis ta gwibirki.

⁶ Yohanis in Alap mo ol ayang gul gwen zini Elia Bak mo kim hen gwë gweka, zep unta ala nakore bajuna zëno kim hen ala so gweka. Takna hen Elia mo kim tweran sopkam denaka daul gweka. Tembanena hen zëno kim tembane gwe-gweka, zep ëkasna twenblanda gweka, hen sobwal hona otde gweka.

⁷ Zen hen man zë anakan tonbirida gweka, "Ano lure nakon sa ahana hata zala- abon onakon de Teipsin Tangan Zi niye. Ëe dawem naka hom- Zëbon onak de babu gwen hap, hen sap zëno tana maesa de ngan sosublun hapye.

⁸ Ëe weyakamë emsa baptis ta gwibi'in. Zen hwëna Alap mo Enhokam sa emsa baptis ta gwibiri."

*Yohanis kim Yesussu baptis takake:
(Mat. 3:13-17; Luk. 3:21-22)*

⁹ Zao kim lwa se'ak, Yesus hen dekam zep Galilea mo langna Nazaret kon hata zaka. Desa hen dekam zep Yohanis weyana Yordankam baptis taka.

¹⁰ Ho nakon kim etan zil he'an zaka, ki zep gulk sun ake seka. Nglina dekam zep händep hlang në hanak. Alap mo Enhona dekam zep hen mawana ohola mo kim Yesus onak dep ati gwe ine zaka.

¹¹ Ki zep hwëna Alap mo ola ësalsek,
 “Em in ère mo Tane- ère mo dang tininak de tanganna. Èe ama tangan Emsa sam gwesik gweblanan.”

*Dowal mo kigina kim Yesussu akasik
 gwebla'ankake:
 (Mat. 4:1-11; Luk. 4:1-13)*

¹² Alap mo Enhona dekam zep händep Yesussu zi srëm lang san dep zersong gweka.

¹³ Orapna empat-pulu enkam zë zë-en gwë gweka, hwëna dowal mo kigina zao zep akasik gwebla zaka. Langna iwe hen kirekam-kirekam otweran jal-jala beya tanganna. Hwëna Alap mo dam taha nakore zi zë mas në gweblak.

*Yesus kim Galileak syala kon gwesibir hanakake:
 (Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ Yohanissi kim bwinak tak daink, Yesus dekam zep langna Galilea san song gweka. Desan zep Alap onakore ol dawemkam tonbirida song gweka.

¹⁵ Zen man gubirida gweka, “Alap Zën de irik gin hip dena mensa kara ei gwibik angkam mes hatal! Zen angkam man kon gwesik hana'ara-teipsinkim de nesa irik ginkimye! Zep ere mae mo karek-karek nakon em ehälen, hen Alap onakore ol dawemna ansa em taiblibin.”

16 Yesus kim Ho Gutuna Galilea mo alp san song gweka, zao zep hogwe tahyo gwen zi darena ake'anka- Simon Baksa oso zem Andreas han. Jalakam hogwesa lahyo'anka.

17 Yesus ki zep zë guzim zika, “Asa em ang ëblan. Ëe asa emsa zisi de hwëna lahyo gwen hap tawa sol.”

18 Dekam zep hëndep jalana insa hli koso guk halka- Yesussu dikim hwëna ang ëblan hap.

19 Dekon kim deban engka en zisong gwe'anka, zao zep etan zi darena ake'anka- Zebedeus mo walas darena, Yakobus ne Yohanis neka. Bul mwanak zëre nik mo jalasa sam ososu'unka.

20 Yesus zao zep hen desa kirekam guzim zika. Zen hen dekam zep Yesussu de ang ëblan hap bi zem Zebedeussu bul mwanak hli laka- hëndep zëbon de te-ala hap syal ta gwen zi niban.

*Yesus kim zi nikon dowala zeralsa sonekake:
(Luk. 4:31-37)*

21 Yesus ki zep zëre hon de ang ta gwen wenya ban Kapernaumk golëyaing gweka. Hari Sabatnak kim hatak, dekam zëwe de but srëm golak zep golëbiti gweka. Dekam Zen zep kitak tawa tabirki.

22 In desa tawa tabi'inka, man tangan dengguanbla'ak. Sap zëno ola sosen tanganna-san de teipsin zi mo tawa tabinni kiye. Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zi mo tawa tabin niban apdenak hom.

23 Hwëna dowal mo bi gweblan zini ki zep hen zë til zika, zao zep hërhe zaka,

24 “Wëo, Nazaret walya Yesus! Em aban mae ba olsa de ëtoran hap? Em san asa de tameran habe hata zala? Eë mesë emsa tame tal! Em in Alap mo zer sonen Zi Lalakna.”

25 Yesus ki zep zëbon de dowala insa jala ban gubluka, “Balkkam! Zini in kon em wet son!”

26 Hwëna dowala in ki zep zini insa nonol mam en tangankam tütikïn taka, ki zep hwëna mam enkam de hërhen naban zini in kon wet soka.

27 Tïngare zini sërkam tangan dengguanblak, zep zënaka anakan donbirida nasen'ak, “Ha! Zëno ola wehasa hom! Orep hom- kirekam de tawa tabin niye. Zëno ola sosen tanganna- san de teipsïn zi mo ola kiye. Zëno dowal-dowalsa de golëalsa sonenna, hëndep dekam de wet so gwenkam!”

28 Hëndep dekam zep nabakam Yesus hup de ola tïngare Galilea mo lang san nol haladak.

Yesus kim etan zi beyam-byana dawem tabirkike: (Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

29 Yesus kim zëre hon de nonol ang ta gwen wenyä in han but srëm gola in kon golëwet so gwe'anaka, ki zep hëndep Simon ne Andreas nik mo golak golëbiti gweka. Yakobus ne Yohanis ne hen man ang ëka.

30 Yesus in kim golëbiti gwe zaka, ki zep zë nenblak, “Simon mo we marena ewen naban tumnak nisi ta'an.”

31 Ki zep hëndep desan dep song gwe zaka, ki zep Simon mo marena insa taha nakon gul ineka. Ewenna in kon dekam zep hëndep sër

gwek. Wenya in dekam zep hen tembanekam mas gwibiridak.

³² Yaklana kim dum gwe he'anka, dekam zep Yesus onak dep tîngare kirekam-kirekam zi sang-sangna nolëyaing gwezak, hen dowal mo tîlbiridan mae naka.

³³ Ëna iwe de zini tîngan tangan zep Simon mo gol sinak tagal gwesik.

³⁴ Zao zep kirekam-kirekam sang-sang nabare zi beyam-byana insa dawem tabirki, hen dowal-dowala beya naka zersa sonebirki. Zen man dowal-dowala insa zen de olsa ëtoran hap jalse gwibiridaka, sap dowal-dowala in mes tame dak.

Yesus kim Galilea mo lang san tawa tabir song gwekake:

(Luk. 4:42-44)

³⁵ Ka'ankam hom tangan liti'ik, Yesus dekam zep luweka, hëndep ki zep gola kon zi srëm san dep song gweka. Dekon zep Biansa gu soneblaka.

³⁶ Hwëna kim nohwensiblik, Simon Bak dekam zep wal bose wal zeban lun zitëbla song gweka.

³⁷ Kim zihla taka, zao zep nenblak, "Haen. Tîngare zini man emsa dëbla'an."

³⁸ Hwëna man ding gulzimki, "Bëjen. Nen hëndep langna an mo aha ë-ë san dep sek gwe song gwen. Sap Ëe an kire habë hatazak- desan de hen Alap mo olsa tawa tabir song gwen hap."

³⁹ Zen in zep Yesus tîngare Galilea mo lang san ziamjanbir song gweka- desan de hen zëwe de Yahudi mo but srëm gol-gol san tawa tabir

song gwen hap. Zen dekam hen dowal-dowalsa zeralsa sone gwibirki.

*Yesus kim sop sang-sang karek nabare zini dawem takake:
(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)*

⁴⁰ Dekam zep hen sop sang-sang karek mo hla tan zini Yesus onak dep hata zaka, zao zep zëno nwenak boklena kom so zaka. Dekon zep abe ta seka, “Eme dwam gwe'anam, Em emaka asa dawem ta'ara.”

⁴¹ Yesus hwëna man tangan zini insa dawemkam embwan gweblaka. Dekam zep towanblan naban ding gulbluka, “Ëe ama dwam gwe'an. Em dawem gwen.” *

⁴² Dekam zep hëndep sop sang-sang karekna in hli tak.

⁴³ Yesus ki zep ol drakkam anakan gulbluka, “Dekam song gwe.

⁴⁴ Insa emsa dawem tanan, bahem mae ahasa tonbiridan. Diki nonol Alap mo golak de syal tan zi hip ahana kip enaka zertrëbla. Zao gublu, ‘Emki asa hla tan. Ëe san ha mesë dawem gwer?’ Musa Bak mo titi tabin olak men kirekam sop sang-sang karek zi de dawem gwennak dep dena lwakke, zen kirekam em syal gwibin. Zen dekam sa tingan emsa anakan tame dal, ‘Zen eiwa mes tangan dawem gweka.’ ”*

---

* **1:41 1:41** Musa mo titi tabin olak, sop sang-sang karek zini bëjen ënak gwën, hen but srëm golak bëjen tïn, hen aha zi bëjen desa golek de tan, ahaksa towanblan. Hwëna ayatnak awe Yesus man towanblaka. * **1:44 1:44** Im. 14:1-32

⁴⁵ Hwëna zini in man men-san an-sankam tonbirida song gweka. Yesus zep hëndep langna iwe de ë-ënak damkam hata srëm gweka. Eiknik zep zi srëm langnak zëre hon de ang tan wenyä ban golëgwë gweka. Hwëna zini man zë tïngare ë-ë nakon Zëbon onak dep yaïng gwe-gwezak.

2

Yesus kim taha-tana teisya inen srëm zi sang-sangna dawem takake:
(*Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26*)

¹ Zao hom tangan holo gwe'ak, Yesus ki zep Kapernaum sun dep lwa halka. Dekam zep hëndep ola anakan nol haladak, "Yesus mes etan hatanda."

² Zi beyam-byana dekam zep Zëbon onak dep tagal gwesizik, hëndep man kyang gwesik. Lilikin mae san ëzaundak. Yesus zao zep Alap mo olkam tawa tabirki.

³ In kim tonbirida'anka, dan-nër dan-nërkam de zini dekam zep taha-tana teisya ine gwen srëm zi sang-sangna Yesus onak dep neiren halzak.

⁴ Hwëna zëwe zini beya tangan nik zë lowe he'ak, zep Yesussu ba nakon dep?– golek de tan naye. Zep hëndep gola insa gulk kon dre dasik anehak– men dekon en Yesus gwë'ankake. Desan zep berya ban nër dwanuk.

⁵ Yesus kim anakan tame tabirki, "Eiwa, zen man tangan Asa daïblïbla'an," dekam zep zi sang-sangna insa gubluka, "Tane tol, eno karek-karekna mesë ep tap gulsublunan."

⁶ Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin wenyä men zen zë teinikin'ik, dekam zep enlala ennak donsblu'ak,

⁷ “Zini an zëno ola bolte-bolte tanganna! Zen bap kirekam Alapsa lamang tanda! Zi bëjen zi bose zik mo karek-karekna tap gulsublun. Diki Bian Alap bap.”

⁸ Yesus hwëna dekam zep hëndep zëno mae mo enlalana insa tame tazimki, dekam zep jalse gwibiridaka, “Em bap kirekam enlala ennak Asa lonsblu'an!

⁹ Em ema ano ola husus eibir- anakan insa gublulye, ‘Eno karek-karekna mesë ep tap gulsublunan.’ Hwëna anakan de gublunkam, ‘Em luwen. Ere mo berya insa teisyahal,’ san esa hen etan husus eibir? Sap ol-gun darena in apdenak- Alap mo sasonkam de gublun ol.

¹⁰ Hwëna angkam Eë ama ebe mae hap goltreizim'in- em dikim Asa anakan tame tan hap, ‘Alap mes ki ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna abe hap sosonna golblaka-okamanak awe dikim zi mo karek-kareksa tap gulsuk gwizimdin hip denaye.’ ” * Ki zep hwëna etan zi sang-sangna insa gubluka,

---

* **2:10 2:10** Yesus kim okamanak gwë gweka, Zen man Zënaka “Anak Manusia”kam gu gweblaka. Hwëna walaskam de enlalana zëwe hom. Ibrani olkam zëno enlalana “zi tangan.” Yesus mae hap kirekam Zënaka bose taka: Sap Zen man enlala gweka-mensa Daniel Bak zëbe hap dena hamal hap Dan. 7:13-14nak ale gulkuke. Sap Daniel man nwe nik de lirisin nëblankam “zi tangan” makan Yesussu ngatan zi mo langnak hla ta seka- Alap kim Desa Zen de kitak teipsibiridan hap gublukake.

11 “Ëe ama emsa gublu'an: Em luwen. Ere mo berya insa teisyaya, ki gol san song gwe.”

12 Dekam zep hëndep luweka, ki zep hëndep ber zem insa teisyaya, ki zep hëndep tîngare zi mo nwenak song gweka. Zi trana in man tangan ëtenggwank. Dekam zep Alap mo bosena teip nulsuk gwebla'ak, hen man ëgu gwe'ak, “Hom tangane kirekam de owasna hla kuk- an kirekam lwananye!”

*Yesus kim Lewisa kwang ta kinikake:
(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)*

13 Yesus kim etan Ho Gutuna Galilea mo alp san dep lwa ha'an zaka, zi beyam-byana zao zep Zëbon onak dep yaïng gwezak. Zao zep tawa tabirki.

14 Dekon kim song gwe'anka, dekam zep Roma mo irik gînnik dep de pajak te-ala alal ta gwizimdin hip de zini Alpeus mo tanena Lewi Baksa hla ta'anka. Zen zëre mo syal gwe-gwen teksonnak nikin'inka. Zao zep gublu zaka, “Haen. Asa em ang gweblan.” Lewi dekam zep luweka, dekam zep hëndep ang gweblaka. †

15 Yesus kim Lewi mo golak golëtembane ta'anka, dekam zep hen ahakore pajak te-ala alal tanda gwen wenya beyakam yaïng gwezak. Hen ahakore karek-karek gulin halasen gwen wenya, zen hen beyakam yaïng gwezak. Dekam kirekam de enlala karek-karek nabare zini Yesussu beya nik sap ang në gwebla'ak. Deban mae zep apdekam golëtembane ta'anka, hen zëre hon de ang ta gwen wenya ban.

---

† 2:14 2:14 Lewi mo aha bosena Matius.

16 Hwëna Musa mo tütü tabin olsa de tawa ta gwibin wenya men zen hen Farisi hon bitü gwëk, † zen kim anakan hla nulidak, “Yesus Roma hap de pajak te-ala alal ta gwizimdin zi niban apdenak golëtembane ta'ara, hen ahakore karek-karek gulin halasen gwen wenya ban,” zen dekam zep husus nëbla'ak. Dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenyaka nenbiridak, “Yesus in ba hap tangan pajak te-ala alal tanda gwen wenya ban apdenak golëtembane ta'ara, hen karek-karek gulin halasen gwen zi nibanye! Zen in kwae nabanke!”

17 Yesus kim kirekam salbiridaka ki zep ding gulzimki, “Zini, sang-sang srëm wenya, zen hom doktersa dwam në gweblanan. Zen diki zi sang-sang en dwam në gweblanan. Ëe an dokter makanë hatazak- zi enlala karek-kareksa de dawem san dep kwang guludan hap. Hwëna men zen zënaka tim di gwibirin, ‘Ëe an dawem-dawemna,’ Ëe desa de kwang guludan hap homë hatazak.”

---

† **2:16 2:16** Farisikam de gubirida gwen zini, zen Yahudi zi mo aha hlikna, hen zen Yahudi mo auyan-aza mo jalse gwen olsa anakan tatete nul gwëk, “Bahem gulumurun.” Zen hen man anakan ëbolamda gwe-gwëk, “Ëe en ama dawemkam Alap hon étal gwesi'in.” Zep zen hen man Yesussu baes në gweblak- kim anakan hla da gwëk, “Desa en beyakam ang në gwebla'an.” Sap Yesus Zen Farisi walsya hom. Tingare Yahudi zini man Roma hap de pajak te-ala alal ta gwizimdin hip de zini husus neibirida gwëk, sap zen mamkam abe da gwibik- dekam de aha hlik naka zëre mae hap kap ta-in gwen hap. Hen Roma mo irik ginnü insa hom dwam nei gwibik, zep tingan men zen Roma hon syal ta gwëk desa husus neibirida gwëk.

Mae hap de ol: Yesus hon de ang ta gwen wenya kire hap tembanena ëlwa srëm gwe-gwek. (Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)

¹⁸ Aha yaklanak kim zauk, baptis ta gwibin zini Yohanis hon de ang ta gwen wenya man tembanesa ëlwak- men kirekam Yahudi zi mo auyan-azana ëgwë gwekke, Alapsa dikim enlala zon tasiblinkam abe ta gwen hap. Hen Farisikam de gubirida gwen wenya dekam zep hen kire hap ëlwak. Ki zep hwëna zini Yesussu dakensiblizak, “Yohanis hon de ang ta gwen wenya hen Farisikam de gubirida gwen wenya, zen man tembanena ëlwa gwenan, hwëna ebon de ang ta gwen wenya ba hap ëlwa srëm gwe-gwenan?”

¹⁹ Yesus ki zep ding gulzimki, “Abon de ang ta gwen wenya kip man dakastilzim'in- an kirekam tembanesa de ëlwan srëm kam lowehe gwe'anye. Sap zen angkam teipsin zisi de zergwën makan Asa nërgwë gwe'an. Zep Ëe kimë nama golëlowehe gwe'an, zen bëjen tembanesa ëlwan. §

²⁰ Hwëna jal zini kim de Asa jek-jak da'ak, Abon de ang ta gwen wenya yaklana dekam molya tembane tak. Embwan hap sa baes tal.”

²¹ Etan ki zep kire hap gulk sun de ol blaonzimdinni dan mas sozimki, “Zep hen kirekam, zi mo baju kwang de hul nënkam, zen

---

§ 2:19 2:19 Mensa ayat 19 naban 20 naban “teipsin zisi de zergwën”kam awe li nul sonek, Yesus gulk sun de ol blaorankam “we ëse gon zisi de iye zik zergwën”kam aïsïl gwibiridaka. Dam gulsunnu apdenak: Zen dekam bëjen tembane srëm kam lowehen.

bëjen deyol sop ësekam makan tazimdin. Kirekam bëjen dakastin. Sap ngan sosunkum deyol ësena in de yok gwe'ak, dekam sa baju ëpba hula in mam enkam etan kalk nër.

²² Hen kirekam, anggur ho ësesa bëjen kambing sopkam de botol ëpbanak yuren. Kirekam hom dakasti'in. Sap anggur ho ësesa de kambing sop botol ëpbanak yurenkam, anggur hona in kim de nopna taïl gi'ik, kambing sopkam de botola in dekam sa kalk nër. Hëndep anggur ho naban kambing sop botola ban sa karek nër. Anggur ho ësena zen diki kambing sop botol ësenak de yurenkam dakasti'in. Zep hen kirekam, Abon de ang ta gwen wenyik de etan ëpba lowehen san abarenak ang tan hap hom dakasti'in."

Yesus kim Hari Sabat hap dena anakan gubiridakake, "Diki Eë an Zen tangan- Hari Sabat mo Nolaye."

(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)

²³ Aha Hari Sabatnak kim zauk- Israelk de zi mo syal tan srëm yaklanak, Yesus ki zep zëre hon de ang ta gwen wenya ban gandum tra san golëtaman gwe'anka. Hwëna zëre hon de ang ta gwen wenya dekam zep usak hap gandum danna insa kïlk di-in kinï gwe'ak. *

---

* **2:23 2:23** Tahakam de gandum dansa kïlk ti-in kininna, zen sowësa hom. Nëbokkam de gandum dansa taranna, zen diki zen sowë naye. Musa hom jalse gwibiridaka- gandum dansa de kïlk ti-in kinin hapye, hwëna zen man anakan jalse gwibiridaka, "Ere mo gandum tranak bahem Hari Sabatkam syal ta gwen." (Ul. 23:25)

24 Hwëna Farisikam de gubirida gwen wenya kim hla nulidak, dekam zep Yesusu nenblak, “Em san home ere hon de ang ta gwen wenya insa hlauluda'ara? Zen in nère mae mo titi tabin olsa ngip nu'in- kirekam de Hari Sabatnak syal gwibinkimye.”

25 Yesus ki zep hwëna ding gulzimki, “Em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam ulsul?- men kim Daud Bak zère hon de ang ta gwen wenya ban golëusak gwe'ankaye.

26 Abayatar Bak men dekam Alap mo golak teipsinkim irik gilkiye, Daud Bak dekam Alap mo golak tilki, zao zep Abayatar Baksa abe taka- Alap hap de roti loneblanna insa de golblan hap. Kim golblaka, desa zep zère hon de ang ta gwen wenya ban zitwinbir song gweka. Hwëna sap nëno mae mo titi tabin olak man lwak: Sap Daud zëna hen zëbon de ang ta gwen wenya, zen bëjen Alap hap de rotina insa twinbin. Zen diki Alap mo golak de syal ta gwen zi en dwin gwibirin. Sap eiwa kirekam, hwëna Daud hom Alap mo nwenak karek gweka- zen kim usak hap zitwinbirkiye. Zep hen kirekam, Abon de ang ta gwen wenya an, zen kim usak hap kilk di-in kinzil, zen hom ëkarek gwer.”*

27 Yesus ki zep Hari Sabat hap dena insa waulsuzimki, “Alap zini Hari Sabatsa de blikip gwibin hip hom yang tabirki. Alap mo nwenak bol-zaun tanganna, zen diki zi. Hari Sabatna in hwëna zini emsa dikim oto tasik gwibin hip mas gulzimki.

---

* 2:26 2:26 Im. 24:9; 1Sam. 21:1-6

²⁸ Zep ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna, Ëe an Zen tangan- Hari Sabat mo Nolaye. Zep anakarekam de klis gul gwizimdin hip dena, 'Desa sap esa Hari Sabatnak syal eibir,' ahaksa, 'Kirekam bahem,' zen ano dena."

3

Yesus kim Hari Sabatkam zi taha sakna dawem takake:

(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)

¹ Yesus kim zëre hon de ang ta gwen wenya ban etan but srëm golak golëbiti gwe zaka, hwëna zini hen zao gwë'anka. Aha tahana mes sak gweblaka.

² Hwëna Yesus mo kareksa de hlaulblun hap de zini hen zëwe lowe he'ak. Zep kara da'ak, "Zen wëhë nëno mae mo syal tan srëm yaklana an hap dena ngip gu'unka- zisi de dawem tankamye?"

³ Yesus ki zep taha sak zini insa gubluka, "Haen, ano mae mo dang gwëna a dekon emki zauzun."

⁴ Ki zep hwëna takensibiridaka, "Musa mo titi tabin olak, nen basa de Hari Sabatkam gol gwen? Hari Sabatkam san ha nen kareksa zi hip gol gwizimdin? San ha dawemsa nen gol gwizimdin? Hari Sabatkam san ha nen zisi ngaya ta gwibin? San ha nen tamera gwen?"

Hwëna zen man nasalsiblik.

⁵ Yesus ki zep jala ban nwekam amjanbirki, hwëna man hen kwasang gwibiridaka, sap zen nol drak-drak enna. Ki zep hwëna zi taha sakna insa gubluka, "Tahana insa emki inin gilsin." Ki

zep hëndep inin gilsiki, dekam zep hëndep tahana in etan dawem gweblak.

⁶ Farisikam de gubirida gwen zini in ki zep hëndep but srëm gola in kon te so gwek, hëndep dekam zep Raja Herodes hon de bitï gwen zi niban tagal gwesik. Man zë olsa aha'en nu'ik- Yesussu de tan hap denaka.

Yesus kim zi trana ho gutu alpnaq dawem tabirkike:

⁷⁻⁸ Yesus kim zëre hon de ang ta gwen wenyaban Ho Gutuna Galilea san golësek gweka, zi trana lun kon zep nërtrozak- langna Galilea kore zini hen tïngare Yerusalem mo lang nakore zini. Ahakon Idumea mo lang nakon, hen weyana Yordan mo yakla hatase gwezan nakon, hen ë darena Tirus hen Sidon mo lang nakon. Zen kitak Yesus onak dep yaïng gwezak, sap zen mes zëbe hap dena ësane gwe-gwek- Zen mensa syal gwe-gwekaye.

⁹ Zini in beya tanganna. Yesus zep zëre hon de ang ta gwen wenyaka gubiridaka, "Ap bulu hamal ulblik- zëwe aka sewesek, dekon aka tawa tabik. Kama nakon Asa sa klasam dasil."

¹⁰ Sap yaklana inkam Zen mes zi sang-sangna beyakam dawem tabirki, zen in zep hwëna ahakore zi sang-sangna atata da gwibi'inzak- dekam de Yesussu golek de tan hap hen olk tan hap.

¹¹ Hen dowal-dowal mo tïlbiridan wenyaya Yesussu de hla tankam zep ëik gwehe gwe'anzak, dekon zep anakan ëhërhese gwe'ak, "Em in Alap mo Tane."

12 Hwëna Yesus ki zep jala ban dowal-dowala insa gubiridaka, “Asa bahem kira tan. Balkkam em sek gwen.”

Yesus kim zini dua-blas enkam zëre hon de ang ta gwen hap dam tasibirkike:

(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

13-14 Yesus ki zep kwatap tekna hata seka, dekon zep hwëna zini mensa dua-blas enkam Zëna dwam gwibiridaka, desa en gu sonebiridaka. Kim yaïng gwezak, zao zep zëre hon de ang ta gwen hap anakare ola ban gubiridaka, “Ëe ansa emsa gu sonebiridal, em eka Asa ang ë gweblak, hen emsa aka gubirida gwëk- ano olsa de gol halada gwen hap.

15 Hen Ëe asa ebe mae hap ëre mo sosonsa golzim- em ekakim dowal-dowalsa olëalsa sone gwibik.”

16 Dua-blas enkam de zini in mo bosem-sena an zen:

Simon- mensa hen Yesus “Petrus”kum bose taka.

17 Hen Zebedeus mo walas darena Yakobus ne Yohanis ne. Desa hen Yesus zëre mae mo olkam “Boanerges”kam bose soka. Zëno enlalana, zëno nik mo ola jal ënkam yawala- ngli glung makan.

18 Ahana Andreas,

Pilipus, Bartolomeus,

Matius, Tomas,

Yakobus- zen Alpeus mo tane,

Tadeus,

hen ahana Simon Bak- men zen nonol Israel dikim Roma mo irik gin nikon ezë-en

gwen hap de äsas gwennak ang
gwekake,
19 hen Kariot walya Yudas Bak- men zen
hëndep Yesussu zergukuke.

*Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin zini
kim Yesussu nenblakke, "Zen dowal mo kigi mo
sosonkam syal gwe-gwe'ara."
(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Yesus ki zep zëre mo gwë gwen san dep
lwa halka, hwëna zi trana ki zep etan yaing
gwezak, zep Yesus hëndep zëre hon de ang ta
gwen wenya ban bawalkam dep?- golëtembane
tan naye.

²¹ Hen ahakon dekam man Yesussu nen
gwebla'ak, "Zen mes mamak gwera." Iye zem
kim kirekam ësak, dekam zep yaing gwezak-
kwang tahan hap.

²² Hwëna Musa mo titi tabin olsa de tawa ta
gwibin zini mes hen Yerusalem kon yaing
gwezak, hen zen man anakan nen gwebla'ak,
"In dowal mo kigina Beelzebul Bak bi
gweblaka. In zep zëno sosonkam syal
gwe-gwe'ara- dekam de aha dowal-dowalsa
zeralsa sone gwibin hipye."

²³ In zep Yesus zi beyam-byana insa kwang
guludan hap gubiridaka, dekam zep anakan ola
gulk sun blaonzimki, "San ha dowal mo kigi mo
aha hlikna maka dowal bõse zemka nolëalsa
sone gwibi'in? Kina ki bëjen.

²⁴ Hen kirekam, aha irik gin nik de
hliwe'anam, etan zën de eijan hap, dekam irik
ginni in molya etan ëtatete gwe'anam. Maka
hëndep ësekwak gwe'an.

²⁵ Hen kirekam, zënaka de gîl-gîl gwibiridan nakon de aha-ere golak dinik hliwe'anam, zen maka hëndep sekwak gwe'an.

²⁶ Zep hen kirekam, dowal mo kîgî mo îrîk gîn nik de hliwe'anam, etan zënaka de golëeijan hap, zen molya ëholo gwe'anam. Nabakam maka hëndep denaban alti'in. Zep dowal mo kîgî mo aha hlikna, zen molya zënaka nolëalsa sone gwibi'inam.

²⁷ “Sap Ëe dowal mo kîgî mo bi gwibin kire-kire dawemsaë jal zi mo kim alal ta gwebla'an. Zi jal-jal de zëre mo golsa kara ta'anam, zëbe hap de jal zini na-en molya tî'in zanam. Diki zini insa de nonol balk tankam hen tahalenkam, dekam zëno kire-kirena maka alal tabla'ara.

²⁸ “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Alap maka zi mo kirekam-kirekam karekna tîngan tap gulsuk gwizim'ira, hen sap Zënaka de lamang tanna, desa hen maka tap gulsuk gwizim'ira. Diki aha-en:

²⁹ Zi de Alap mo Enhosa lamang tankam, desa Alap bëjen tangan tap gulsublun. Kirekam de karekna zen mes hëndep denaban makan gweblanan.”

³⁰ Yesus mae hap ki kirekam gubiridaka: Insa Zënaka nenblakke, “In dowal tilblika.”

Yesussu kim an zem oso wal zeban zitëbla'akke: (Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹ Yesus mo anena ki zep oso wal zeban Yesussu de zertoran hap golëyaing gwezak. Zisi zep nenbiridak- zen de Yesussu gublun hap. Zëna ë nakon nësbla'ak.

³² Hwëna Zen zi ngirinnik nikin'inka. Zao zep nenblak, "Bian, eno anena oso wal oban ë nakon emsa ziësbla'anon. Zen man ëdwam gwe'an- emsa de zertowen hap."

³³ Yesus ki zep ding gulzimki, "Hwëna nonol Ëe anik emsa gubiridak, ano anena hen oso-walya, zen diki a kirekam de zisi moye:"

³⁴ Ki zep hwëna zini men zen zëre mo alp nakon teinikin'ik, desa nwekam amjanbirki, ki zep hwëna gubiridaka, "Diki an zen lowe he'an, zen zen- ano anena hen oso walyaye!

³⁵ Sap Alap mo ol san men zen ang ta gwenan, zen diki zen tangan- ano anena, oso walya hen somol walyaye."

4

*Yesus kim gandum dan hling gilsinkim ola gulk sun blaonzimkike:
(Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)*

¹ Yesus kim etan Ho Gutuna Galileak tawa tabirki, zini beya tangankam tagal nëblak, hëndep man tangan dot dasik. Yesus hëndep buluk zep sewe seka, zao zep nikinki- dekon de tawa tabin hip. Bulu in engka en weya ngirin sin dep esek nul kinik, hwëna zi beyam-byana in ho gutu alp san teinikin sonek.

² Zao zep Yesus gulk sun de ol blaon gwizimdinkim tawa ta gwibi'inka. Nonol man zë gubiridaka,

³ "Ansa emki ësane gwen! Zini man orep gandum dansa de hling gilsin hip song gweka.

⁴ Kim hling gilsiki, hwëna ahakon oranak altink. Mawana ki zep zë yaing gwezak, zen zep hwëna gandum danna insa dwensibindak.

⁵ Ahakon kaso-kasonak altink- kama bëbeknak. Gandum danna in nabakam zep sap ësip gwëk, sap kamana in bëbek tanganna.

⁶ Hwëna yaklana kim sal-sal gwëka, sipni in dekam zep ëboneng gwëk, hëndep ësasan gwëk, ki zep tol hëndep juwëk. Sap sana ba san dep?- olk san de ëhas gwësin niye.

⁷ Hen ahakon dokot të ngi-ngi ausunak altink. Kim sap tol ësaltik, hwëna dokot të ngi-ngina in zep nabakam ëblal-blal gwëk. Zen zep dahalebik, hëndep eini hom tëka.

⁸ Hwëna ahakon kama dawemnak altink. Zen en dawemkam zep ësip gwëk, hëndep dawemkam zep hataka, hëndep dawemkam tëka. Aha-ere timni zëno dan beyana ahakon 30 enkam, 60 enkam, hen ahakon 100 enkam.”

⁹ Ola insa kim tonsuku, ki zep gubiridaka, “Em dwan i nibanke. Em ësäl gwen!”

Yesussu kim anakan dakensiblikke, “Bian, em insa gulk sun ola blaon gwizim sira, ëe homë dam ulsul.”

(Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Yesus kim zë-en gwë'anaka, dekam zep ahakon in zen zëno tawa tabinni insa ësane gwëk, dua-blaskam de ang ta gwen wenya ban dakensiblizak, “Bian, em insa gulk sun ola blaon gwizim sira, ëe homë dam ulsul.”

¹¹ Ki zep ding gulzimki, “Abon de ang ta gwen wenya ebe mae hap Alap mes golzimki- em dikim zëre mo irik gin hip denaka tame gul

gwen hap denaye. Hwëna aha zi hip hom kirekam golzim'ira. Ëe in zebë zëbe mae hap gulk en san ola blaon gwizimnin.

¹² Sap Alap man desa dwam gwibirida'aramen kirekam zëre mo olak lwakke, kirekam de hëndep zëbe mae hap anakan lwa gwizimdin hip,

'Zen sap sa hla nul gwer,

hwëna san de hlaun srëmna.

Hen sap sa ësane gwe-gwer,

hwëna zen molya tol dam nulsuk gwek.

Diki zen de etan Abon osan dep lwanda ha'an zanam,

ki Ëe amaka zëno mae mo karek-karekna tap gulsuzim'in.' ”*

Yesus kim gandum dan hlïng gïlsïn hip de ola insa srip gulsuzimkike:

(Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15)

¹³ Yesus ki zep gubiridaka, “Em ba hap tangane tame ul srëm gwer? Ki hen ahanakaë gulk sun blaonzim'ik, desa hen molye tame uk.

¹⁴ Zini men zen gandum danna hlïng gïlsïkï, zen san de men kiye- men zen Alap mo ola tawa da gwibirinke.

¹⁵ Gandum dan de oranak altïrïnnï, zen zini men zen Alap mo ola ësane gwe-gwenan. Hwëna dowal mo kigïna dekam zep desa de al gul gwizimdin hip zëno mae mo enhonak hata gwenan zala.

¹⁶ Hen men zen kaso-kasonak altïrïnnï, zen ahakon men zen Alap mo ola insa ësane

---

* **4:12 4:12** Yes. 6:9-10

gwe-gwenan. Zen nabakam zep sap enlala isrip-sri naban nulin gwenan.

¹⁷ Hwëna ola in bëjen zëno mae mo enhonak sa gwen, zep bëjen zë holokam lwan. Sap zen kim de karek maena hla nu'ik, ahaksa ol dawemna in hap de jal hap karek dabi'ik, zen hëndep dekam sa Alapsa hli dal.

¹⁸ Hen kirekam, men zen dokot të ngi-ngi ausunak altirinni, zen zini men zen Alap mo ola insa sap ësane gwe-gwenan.

¹⁹ Hwëna angkam de okamanak awe de kirekam-kirekam enlala ngalap naban zë zëre mae mo enhonak siri nul gwenan- anakarekamye, 'Èe babë talalha gwen,' hen anakan de hole-hle gwe-gwen naban, 'Diki te-ala beya naban amaka gwë gwe'an.' Kirekam de enlalana in zep Alap onakare ol dawemna insa zëno mae mo enhonak hule gwenan. Zep hëndep dawemkam ini ëtë srëm gwe-gwenan.

²⁰ Hwëna men zen kama dawemnak altirinni, zen zini men zen Alap mo ola insa ësane gwe-gwenkam dawem enkam enhonak ing nul gwenan. Zen zep dawemkam ini ëtë gwenan. Zëno mae mo ei beyana, ahakon 30 enkam, 60 enkam, hen ahakon 100 enkam." *

---

* **4:20 4:20** Yesus kim dansa de tën hap dena ol aïsilik awe gubiridaka, zen ei gwen, ahaksa Alapsa de taibliblan en hap hom enlala gwibirki. Dansa de tën mo dam gulsunnu, zen hen Alap mo ol san de dam-dam enkam lowehe gwen hap. (Mat. 5-7) Ahaksa nëno mae mo ol toran de Alap mo nwenak sam gwesik gwen hap. (Mat. 12:31-37) Ahana hen, zisi de halen ta gwibin hip. (Yoh. 15:16) Kirekam de lowe henna, zen zen Alap mo nwenak nwe-mase gwe-gwenan- san de dansa de tënna kiye.

Yesus mo olsa dikim tame gun hup de ëhohle gwen hap de ol:

(Mat. 13:12; Luk. 8:16-18)

²¹ Etan ki zep Yesus gubiridaka, “Ano ola zen pelita makan. Zini hom pelita ngatannak yuna utuk nul sone gwenan- dekam de ngatanna insa aning gun hupye. Hen pelitana hom tum iltikinnik si nulin gwenan. Zen diki meja maenak de lonesen.

²² Hen kirekam, ola mensaë gulk sun de blaonzimdinkim zi beya hap aning gul gwizim'in, zen sa lamkam hataser. Hen ano enlala aning tanna, zen dekam sa ngatan gwera. Zen diki dekam sa zini dam nulsuk gwer.

²³ Ëe in zebë emsa anakan gubiridal, ‘Em dwan i nibanke. Em ësal gwen!’ ”

²⁴ Etan ki zep Yesus gubiridaka, “Zen in zep ano ola mensa ena ësane gwe-gwe'an, dawem enkam emki enhonak lone gwen. Sap ena men kire enkame tame gun hup ëhohle gwe'an, zen kire enkam sa hen Alap ebe mae hap dekam de tame gun hup de enlala blala ing ta sone gwizimdi, hen zao sa etan mam ta gwizimdi.

²⁵ Sap men zen Alap mo irik gin nika de tame gun hup ëhohle gwe'an, zëbe mae en hap sa etan Alap dekam de tame gun hup de enlala blala sowe henkam ing ta sone gwizimdi. Hwëna men zen ëhohle gwe srëm gwe'an, zëbon mae men zen sap tame gun hup de enlalana betek enkam lwazim'ira, desa sa hwëna Alap al tazimdi.”

Gulk sun de ol blaonzimdinni an mae hap: Alap

*mo irik gin hip dena, zen zi mo tame gun
srëmkam zi mo enhonak saltil gwenan.*

²⁶ Yesus in kim nama bulu kon tawa tabi'inka, zao zep etan zi beyam-byana in hap ola gulk sun blaonzimki, “Alap mo irik gin hip dena, zen san de zi de nganak gandum dansa hling gilsinni kiye.

²⁷ Zëna dekam totoresa de gwë gwen, hwëna gandum danna in dekam sa totoresa sip gwera, hëndep saltili. Zini in sap de anakan tame gun, ‘Mes saltili,’ hwëna anakan bëjen dam gulsun, ‘Ba hap kirekam saltil gwenda?’

²⁸ Sap kama mwanak de gandum dan lwanna, zen totoresa dekam ësip gwe-gwenda, hëndep ëtim gwe-gwenda, dekam zep hëndep ëwenam gwe-gwenda, hëndep danna dekam zep ëbeya gwe-gwenda.

²⁹ Hwëna kim de bil gwe'anka, hëndep dekam sa hwëna zini in nëbokkam blom tasili. Sap dekam taran hap denak mes zaunun.”

*Gulk sun de ol blaonzimdinni an mae hap: Alap
mo irik ginni, zen rica dan makan.
(Mat. 13:31-32,34; Luk. 13:18-19)*

³⁰ Yesus ki zep etan gubiridaka, “Ba naban esa apde osol?– dekam de Alap mo irik gin hip denaka gulk sun blaonzimdin hipye. Alap mo irik gin niban ba naban esa enlala eizim?– dekam de srip gulsuzimdin hipye.

³¹ Alap mo irik ginni zen rica dan makan. Sap tïngare tetan dan nakon, rica danna, zen zen-betek tangan wenyaye.

³² Hwëna kim ësaltil gwenan, dekam zep tïngare obwaga nakon ëblal-blal gwe-gwenan-hëndep hli-hli naban. Mawana zao zep yaïng gwe-gwenanzal- zëno hli-hlinak de golsa tauk gweblan hapye.”

³³ Yesus kirekam-kirekam gulk sun de blaonzimdin olkam tawa tabirida gweka. Men zao en zëno mae mo ësane gwen hap de sosonna zausuk gwizimk, dekon hom etan ayang gul gwizimki.

³⁴ Zi beyana kim tawa ta gwibirki, Zen gulk sun de blaonzimdin enkam tawa ta gwibirki. Hwëna zëre hon de ang ta gwen wenyaka de zë-erenak tawa tabinkim, Zen man tïngan srip gulsuk gwizimki.

*Yesus kim asese yawala jalse gweblakake:
(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)*

³⁵ Kam-en tangan zep Yesus zëre hon de ang ta gwen wenyaka gubiridaka, “Haen, nen ho gutu men eiha san gweyo gwen.”

³⁶ Dekam zep hëndep zëre hon de ang ta gwen wenya in, bulu men dekon tawa tabi'inka, zëwe sesek gwe sezak. Zi beyana insa ho gutu alpna iwe zep hli nulidak. Ahakore bulu hen lun ang ta kinik.

³⁷ Hwëna asese yala ki zep mumuk ennak hataka. Ho gutuna in dekam zep mam enkam ngëp-ngëp gweka, hëndep buluk iwe suwehe kinï gwe'anzak, hëndep beya gwesen hap alp gwesi'ik.

³⁸ Yesus Zëna bul ohwa nakon nisi ta'anaka. Nola nol tri-trinak dreini neka. Zëre hon de ang

ta gwen wanya ki zep li dak, zao zep nenblak, "Guru, em san nen de kitak juwen hap ema dwam gwe'ara?"

³⁹ Yesus ki zep luweka, ki zep asesena insa gubluka, "Em zausun!" Hen ho gutuna insa gubluka, "Em hen em sēwehen!"

Asesena dekam zep tap gweka. Ho gutuna in hen dekam zep tangan sēwe heka.

⁴⁰ Ki zep hwēna gubiridaka, "Em bap ääirī! Em san ki nama home Asa läiblibla'an?"

⁴¹ Zen dekam zep sērkam ääiri'ak, ki zep zēnaka nenbiridak, "Eiwa, zini an wehasa hom! Ba hap tangan asese naban ho ngēp naban betek nēblanan!"

5

Yesus kim dowal-dowal mo bi gweblan zini dawem takake:

(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

¹ Hēndep kim Ho Gutuna Galilea mo men eihtanak golēyaing gwe naka, Gerasa mo langnak,

²⁻³ Yesus kim bulu kon ati gwe'anaka, dekam zep hen dowal-dowal mo bi gweblan zini Zēbon osan dep song gwe'an zaka. Zen zi tok lo tasik gwibin kaso-hul kaso-hulak gwēnda gweka. Dekon te so'an zaka. Tahale gwenna mes topse nēblak. Besi dokot maekam sap naka gweblak.

⁴ Zen kim sap besikam de dokotkam taha-tanana tatak noso gweblak, zen hwēna nonol tahanak denaka blom ta sone gweka. Hen tananak dena, tanana kim ziheir gweka, dekam zep ēsom gwe hana gwek. Sosonna sērkam

tangan dowal-dowala in zëbe hap nol gweblak, zep hëndep toton nara dep?– balk tan naye.

⁵ Yaklam denaban kam denaban zen zi lo tasik gwibin kaso-hul kaso-hul san gwënda gweka, hen kwatap bete-teksa hërhendan naban wale tanda gweka. Zëre mo timni kaso ben-benkam kalk-kalk guluda gweka.

⁶ Zen kim langa nakon Yesussu hla takin zïka, ki zep hluwe zaka, zëno nwenak zep boklena kom so zaka.

⁷⁻⁸ Yesus ki zep zëbon de dowal-dowala insa gubiridaka, “Dowal-dowal, em zëbon onakon wet so gwen!” Zini in dekam zep mam enkam hërheka, “Yesus, Teipsin Zini Alap mo Tane, Em aban toton banakan de syal ën hap? Alap mo nwenak Emki anakan asa gublun, ‘Ëe molyë emsa karek tak.’ ”

⁹ Yesus ki zep takensiblika, “Eno bosena nara?”

Dowal-dowala in ki zep ding nulblik, “Zëno bosena Jal Zi Tra Bak, sap ëe an tra tangan nikë zëbon lowe he'an.”*

¹⁰ Zen man Yesussu aberbe da gwe'ak, “Asa bahem langna an kon golëalsa sonendan.”

¹¹ Zëno mae mo nwe kara gwen san zahona beyam-bya tangan nik kwatap tini san tembane hap ëhaka'ak.

---

* **5:9 5:9** Zëno bosena Yunani mo olkam “Legion.” Amber olkam zëno enlalana “batalion.” Roma mo jana nabare zi mo “legion”kam de gubinni, zen zini beyana empat ribu enkam. Dekon hen beyana man esek gwe kini gwek.

12 Dowal-dowala in ki zep Yesussu aberbe da'ak, "Em wëhë tol asa zaho trana wakuwe de bitï gwen hap gubirida'anaka?"

13 Yesus ki zep gubiridaka, "Dekam bitï gwëk." Dekam zep dowal-dowala in zini in kon wet so gwëk, dekam zep hwëna zahona iwe bitï gwëk. Zaho trana in dekam zep heya-hya gwëk, li san zep syalk ta tinek, hëndep ho gutunak zep ëkei-king gwëk. Zahona in zëno beyana tïngan dua ribu enkam.

14 Zahona insa men zen kara da gwibik dekam zep zaho bi naka de gubiridan hap ë san dep hen ëna in mo golek denak de gol-gol san dep ëhlu-hluk gwëk. Zëwe de zini in kim ësak, dekam zep hëndep nolësal kinïk.

15 Yesus onak kim yaïng gwezak, zao zep hen dowala in desa bi nëblak desa hen hla dazak. Pakean naban zë nikin'inka. Enlalana hen mes sëwe heblaka. Dekam zep zë ëairi'ak.

16 Owasna insa men zen hla nuk, zen zep hwëna ahakore wenya insa donbiridak.

17 Kirekam kim ësak dekam zep Yesussu Zen de nabakam zëno mae mo langna in kon song gwen hap aberbe da gwe'ak.

18 Yesus kim buluk sewe seka, zini in desa dowal-dowala bi nëblak ki zep aberbe ta'anaka, "Ëe wëhë tol Emsa ang gwebla'ak?"

19 Yesus hwëna man gubluka, "Bahem. Em gol san song gwen. Ere mo iyesa tonbirida-mensa Bian Alap dawemna ebe hap mamkam golblalake. Anakan gubirida, 'Zen man tangan asa kwasang gweblaka.' "

²⁰ Zini in dekam zep song gweka, hëndep Yesus insa zëre hap syal gwibir-blika desa tonbirida song gweka- langna mensa anakan bose nukke, “Ëna Dare Taha-tap”kam. Kim sane da gwek, tingare zini man tangan ëtenggwan gwek.

Yesus kim Yairus Bak mo wenam tol tokna ngaya gulkuke, hen aura gwe-gwen wenya kim dawem gulkuke:

(Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)

²¹ Yesus kim etan bulkum ho gutu an eiha san dep lwahal zaka, zao zep zi beyam-byana ho gutu alpnak tagal nëblak.

²² Zao zep hen zi bosena Yairus hata zaka. Zen Yahudi mo zëwe de but srëm golak de aha mamna. Zen kim Yesussu hla ta zaka, ki zep zëno nwenak ik gwehe zaka,

²³ dekon zep dawem enkam aberbe ta seka, “Bian, ano wenam tola tin hip alp gwesi’in. Em wëhë zë hata'anka?- tahasa eka zë tehabir ane, zen dekakim tol dawem gwek. Mana tol ap tülblinank.”

²⁴ Dekam zep zëno gol san dep song ëka. Zini beya tangan nik ngirinnik nëblahak, hëndep man tangan ngiltitik gwenkam kyang dasik.

²⁵ Dua-blas tahunkam de karekkam aura gwe-gwe wenya dekam zep hen ang gwese ha'ak.

²⁶ Zëno te-alana mes tol tap gweka- dokter-dokter hap de sap kap ta gwizimdinkim. Hwëna hom tol kim dawem gwe-gwek, hwëna sang-sangna man kim tangan sabak gwe-gwek.

27 Wenya in mes beyakam Yesus hup dena sane gwe-gwek, zep zi tra ngirinnik tahan nakon golek de tazak, zao zep händep baju ennak olk ta sonek.

28 Sap wenya in mes anakan taibliblak, “Baju mae ennakë towanbla'ak, ëe dekam asa dawem gwer.”

29 Zen kim olk tak, händep dekam zep zëno kala in tewesibik. Dekam zep zëre mo timni anakan eisbik, “Ëe mesë dawem gwenan.”

30 Yesus dekam zep händep anakan eisbirki, “Zi sang-sangna mes Asa de olk tankam dawem gwenda.” Dekam zep zi tra mo ngirin nikon lure san lero gweka, hen takensibirida gwe'anaka, “Asa nara bajunak olk ta sonera?”

31 Zëre hon de ang ta gwen wenya dekam zep nenblak, “Bian, zini an beya tangan nakake- an zen emsa dot dasilye! Ba hap de waba hap takensibirida gwen hap, ‘Nara asa olk tala?’”

32 Hwëna Yesus nama ki nwekam tëblakamen zen olk takake, desa de tawa gweblan hap.

33 Hwëna wenya in mes zënaka anakan eisbik, “Ëe mesë dawem gwenan.” Dekam zep airin hip yal-yala ban Yesus mo nwenak ik gwe hezak, dekon zep zëre mo sang-sang hap dena kitak ton seblak.

34 Yesus ki zep kwasang tola ban gubirki, “Anyan, em ema Asa taibliblala, in zebe dawem gwenda. Aha-ere enlalakam song gwe. In eiwa, mese tangan dawem gwera.”

35 Yesus in kim nama ola ton'anaka, zini dekam zep Yairus mo gola kon yaing gwezak, ki zep zë nenblazak, “Eno wenamna mes tol

tülsinin. Bian Gurusa ba hap de waba hap blos tablan hap?"

³⁶ Yesus man salsibiridaka in zen Yairus Baksa nenblazak, ki zep hwëna Yairu'u gubluka, "Bahem aïrin. Asa em taïbliëlan."

³⁷ Yesus dekam hom aha zi de ang gweblan hap gubiridaka- diki Petrus, Yakobus, oso zem Yohanis hin.

³⁸ Yairus mo golak kim yaïng gwëk, anakan zep hla nulida'ak, "Karekkam ena ta'an hen gona dabi'in."

³⁹ Yesus kim golak tîl zïka, ki zep gubirida zaka, "Em ba hap ena tal hen gona tal? Wenam tola in hom tîl. Zen nisi am ta'an."

⁴⁰ Zen hwëna man Yesussu swrë da'ak. Yesus ki zep wet so gwen hap gubiridaka. Kim wet so gwëk, dekam zep zëre hon de ang ta gwen zi dan-aharena in han hen wenam tola in mo ane-bia mae en naban golëbiti gwëka- teksonna men zao wenam tol tokna in lwa'akke.

⁴¹ Ki zep wenam tol tokna insa taha nakon gul ineka, ki zep zë zëre mae mo olkam anakan gubirki, "Talita kum." Nëre mae mo olkam zëno enlalana anakan, "Timë, em luwen."

⁴² Wenam tola in dekam zep hëndep luwek, hëndep të nasen'ak. Zëno tahunna dua-blas enkam. Dekam zep sërkam tangan ëtenggwank.

⁴³ Hwëna Yesus man tangan jalse gwibiridaka, "Owasna an zen ki lwanan, bahem ahasa tonbiridan." An-bi zemka ki zep hen guzimki, "Tembanesa em olbin."

6

*Yesussu kim Nazaret kon baes nëblakke:
(Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)*

¹ Yesus dekam zep dekon zëre hon de ang ta gwen wenya ban zëre mo ëna Nazaret san dep golëlwanda halka.

² Hari Sabatnak kim zauk, Yesus zep zëwe de but srëm golak tawa tabirki. Zi beyam-byana men zen sane da'ak man tangan dengguanbla'ak. Zep zë hwëna donsublu'ak, "Zini an endawe sekola gweka?- zep kil gi'ira, 'Ëe asa tawa tabir.' Hen owas-owassa de syal gwe-gwibin hip de sosonna endawe sa gul iri?"

³ An dwan zenke- gol syal gwe-gweblan zi niye, Maria mo tane sake. Zëno oso walya Yakobus, Yoses, Yudas, hen Simon. Hen zëno somol walya awe am hen lowe he'an." Sap zen mes kirekam tame dak, zep baes nëblak.

⁴ Hwëna man ding gulzimki, "Zini kirekam ëgwë gwenan: Men-kore men-kore ë nakon, Alap mo ol ayang gul gwen hap de zini man blikip neisibirida gwenan. Hwëna zëre mo iye, ahaksa zëre mo ë nakore nik de kirekam ayang gul gwizimkim, desa hom tangan blikip neisibirida gwenan."

⁵ Zen in zep Yesus zëwe owas-owasna beyakam syal gwibir-zim srëm gweka, sap zen hom daïblihlak. Hwëna zi sang-sang ensa zë dan en dawem tabirki- tahasa de tehabirida ine gwenkam.

⁶ Sap zëre mo ënak de zini kirekam daïblibla srëm gwek, zep tangan tengguanbiridaka.

*Yesus kim dua-blaskam de zëre hon ang ta gwen
wenya lup gul sonekake:*

(Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)

Ki zep hwëna ë-ë san amjanbir song gweka hen desan tawa tabirida gweka.

⁷ Ki zep hwëna dua-blaskam in zen ang në gwelak, desa kwang guludaka, zao zep gubiridaka, “Em dan-dan dan-dankam ë-ë san sek gwen. Ëe asa ëre mo sosonsa ebe mae hap golzim- dowal-dowalsa ekakim olëalsa sone gwibik.

⁸ Bahem ba maena ora san dep lop tan. Dute ensa leirenk. Tembanena hen bahem lop tan. Honna bahem wëwek tan, hen te-ala maena bahem kap tan.

⁹ Sepatu enna amki alala lak, hen bajuna tim ennak dena kim sek gwek.

¹⁰ Gol karek mae nakon de emsa teisya irinni, ‘Haen, awe se këza,’ zen zëwe en emki ën. Bahem dekon etan gol dawem san dep al ëhan.

¹¹ Hwëna men dekore ë nakon emsa anakare ola ban teisya irin srëmna, ‘Em ba habe awe aptanan zala? Ëe ama emsa de salzimdinni baes ta'an,’ zen dekam em hëndep dekon song ën. Ë topnak em tana sonsa taik-tik oso guk kinin- dekakim anakan tame nuk, ‘Zen sap Alap onakore ol dawem naban nëbe mae hap olhatazim zira, hwëna nen insa lesya-in srëm gwenan nëre mae hap de kareksae kim mam ulin.’ ”

¹² Zen dekam zep dan-dan dan-dankam sek gwek, hen anakan tawa dabis-song gwek, “Ere mae mo karek-karek nakon em ëhalen.”

¹³ Hen dowal-dowala beya tangan naka nolëalsa sone gwibik, hen zi sang-sangna Yesus mo bosekam de minyak zaitunkum dra tabinkim beyakam dawem da gwibik.

*Baptis ta gwibin zini Yohanissi kim dakke:
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)
(Ayat 14-29)*

*Yesus kim lima ribukam de zi beyam-bya hap tembanena golzimkike:
(Mrk. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yoh. 6:1-14)*

¹⁴⁻¹⁸ Galileak de teipsin zini Herodes Bak kim zëre mo osona Pilipus mo wenya Herodiana Baksa al gulbluka, hwëna baptis ta gwibin zini Yohanis zep damnak anakan jalse gweblaka, “Musa mo titi tabin ola kon, em sap diki bëjen em oso uk mo wenya gon.” Hwëna Herodes dekam zep zëre mo jana nabare zisi Yohanissi de bwinak tahalen naka tak ta irin hip gubiridaka.

¹⁹ We zem in, Herodiana Bak, zen hen man enlala ennak Yohanissi taïl gik gweblak. Zen man sap Yohanissi de tan hap enlala gwe-gwek, hwëna Herodes de gubiridan srëmkam bëjen tan.

²⁰ Sap Herodes hen man Yohanissi aïri gweblaka, sap zen man enlala gwe-gweblaka, “Yohanis zen zini dawemna. Alap zer sonoka.” In zep tan hap jalse gwibirida gweka. Herodes hen man zëno olsa de sane gwen hap dwam gwe-gweka, hwëna hyanak zep etan zëno enlalana anakan dowebila hana gweka, “Èe

banakan asa gwëblal? Zini an Alap mo zer sonen nakake.”

²¹ Hwëna Herodes zënaka de jaha gweblan yaklanak kim hatak, tembane yawalsa zep syal neibik. Tingare irik ginnik de mam-mamna hen jana nabare zi mo mam-mamna, hen Galilea kore nol-nola, zen man zë yaing gwezak, zao zep apdekam tembane tak. Zen dekam zep zauk- Herodiana mo baptis ta gwibin zini Yohanissi de taïl gik gweblanna in dikim jowen hap denakye.

²² Tembane tanna iwe, Herodiana mo wenam seiwiri man hen tilzik, zao zep tingare zi mo nwenak zisya gwe'ak. Herodes man tangan sam gwesibirki, hen tingare zi trana in man tangan sam neisibik. Herodes ki zep wenam seiwiri insa gu-gubirki, “Men desae ki ena abe gwibi'inka, zen desa asa ki hëndep ebe hap golbir.”

²³ Zen kirekam wenam seiwiri insa tingare zi mo inik gu-guk gwibi'inka, “Ngli naban kama naban mes asa nasalblanan: Èe asa eno abe gwibinni insa ebe hap sul sonebir, hëndep ère mo irik gin maena asa ep hlilbir!”

²⁴ Wenam seiwiri in dekam zep an zem Herodianasa de anakan takensibin hip te sok, “Èe basa asa dawem kire-kirena abe gwibir?”

Dekam zep ding gulbik, “Baptis ta gwibin zini Yohanis mo nolsa de blaonin halzan hap em abe gwen- èe akakim anakan tawa gwek, ‘Zen eiwa mes tangan tili.’ ”

²⁵ Wenam seiwiri in ki zep nabakam Herodes osan dep lwa halzak, ki zep gubluzak, “Èe

baptis ta gwibin zini Yohanis mo nolakaë abe gwibi'in- angkam de hëndep ap piring niban awe lonebir anezan hap.”

²⁶ Herodes kim zëno abena insa salka dekam enlalana man tangan dowebla hanaka. Hwëna etan bëjen zëno abena insa wet gulsubin, sap zen mes ki zën zi tra mo inik kirekam etan-etankam gu-guk gwibi'inka.

²⁷ Dekam zep hëndep zëre mo jana nabare zini gubluka, “Em bwinak Yohanis mo nolsa ap blaonblin halzan.” Jana nabare zini in dekam zep hëndep blaonblinhal zaka.

²⁸ Piring niban zep golhal zaka, ki zep hëndep wenam seiwiri in hap golbir zika. Zen zep hwëna an zikhip golbirhak.

²⁹ Yohanis hon de ang ta gwen wenya kim ësak, dekam zep tok naka de zerhan hap yaing gwezak. Ki zep hëndep kaso hulak nënnek.

[14] Hwëna zao kim lwa se'ak, dekam zep hen etan Yesus hup de ola Herodes hon hatak, sap dekam mes Yesus mo syal hap dena ë-ë san ëtawa gwendak. Zep ahakon man ëgu gwëk, “In eiwa, Yohanis Su Tabin Swe mes yap etan ngaya gwëka. In zen hwëna bosena Yesuskum li yul soneka. In zep zëbon owas-owa'a dikim syal gwe-gwibin hip de sosonna lwa'an.” [15] Hwëna ahakon man ëgu gwëk, “In orep de Alap mo ol ayang gul gwen zini Elia Bak mes yap- men zen Alap osan dep sewe sekake. Zen hom tilki, in zep Yesuskum hwëna jowe zaka.” Ahakon hwëna man ëgu gwëk, “Ki hom. Zen Alap ëse naka zer soneka- orep men kirekam hen lup gul sone gwëkake.”

[16] Hwëna Herodes kim salka, dekam zep guku, “Aha hom. An Yohanis Su Tabin Swe. Ëe mes-am sap zëno nolsa de blaonsublun hap gubiridak. Hwëna in zen mes yap etan ngaya gweka!”

Yesus kim lima ribukam de zi beyam-bya hap tembanena golzimkike:

(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Yoh. 6:1-14)

³⁰ Dua-blaskam de zëre hon ang ta gwen wenya- mensa zëna lup gul soneka, ki zep etan Yesus onak dep lwanda halzak. Zao zep donblazak- mensa zëna syal tandak hen tawa dabiridakye.

³¹ Hwëna zini hen beya tangan nik yaïng gwe-gwe'anzak, hëndep Yesus zep zëre hon de ang ta gwen wenya ban golëhir-hir gwe'anaka- hëndep golëtembane tan maena ba kon dep? Yesus dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenya insa gubiridaka, “Haen, awe bëjen nen teinikirin. Nen në-en zi srëmnak de teinikirin hip sek gwen.”

³² Ki zep hëndep bulkum ëgwahak- zao de zë-en lowehen hap.

³³ Hwëna zi beyam-byana in mes ëgwa hannak hla nulida sonek, hen zen mes anakan tame dabik, “O an Yesus maeke!” Zep ë-ë nakon beya enkam eik ora san ëhlu-hluk gwek, hëndep zen zep nonol yaïng gwek.

³⁴ Yesus kim bulu kon ati gwe'anaka, ki zep zi beyam-byana insa hlauluda kinika. Zen sërkam zë kwasang gwibiridaka, sap zen bi srëm zaho

makan zë lowe he'ak. Zep zë mamkam tawa tabirki.

³⁵ In kim tawa tabi'inka, zao zep hëndep kawe'ak. Dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenyä Yesussu nenblazak, “Angkam man kawe'an, hen langna an tahalha tanganna.

³⁶ Diki dawemna zini an emaka zen de langna awe de golek de ë-ë san te-alakam tembane hap ëhakan hap enbirida'an.”

³⁷ Hwëna Yesus ki zep ding gulzimki, “Amki em tembanena zëbe mae hap hen olzimk.”

Dekam zep ding nulblik, “Asya! Nen an san te-ala beya zi! * Èe banakan de tembanena zëbe mae hap golzimdin hip?!”

³⁸ Yesus ki zep etan takensibiridaka, “Eno mae mo rotina banaka'en? Emki hla tandan.”

Kim hla dandak, ki zep nenblak, “Rotina aha-ere taha-tap enkam. Hogwena dan-dan.”

³⁹ Ki zep hwëna zi beyam-byana insa so trana iwe de hlik-hlikkam teinikirin hip gubiridaka.

⁴⁰ Dekam zep kirekam ëteinikin nirak.

Ahakore hlik-hlikna 100-100kum. Ahakorena 50-50kam.

⁴¹ Yesus ki zep aha-ere taha-tapkam de rotina insa hogwe darena in han teisyaka, dekam zep ngli san de kara gwesen naban Alap hap dawemna golblaka. Ki zep hwëna rotina insa

---

* **6:37 6:37** “Te-ala beya”kam, Markus man ale gulku “200 dinar.” Dinara zen zëno mae mo perak tangankam de te-ala kaso. Zen dekam anakarekam: Zi de aha-ere yakla blalkam syal gwenna, zëno gajina dekam aha-ere perakkam de te-ala kasokam. Zep 200 dinara, zen te-alana mam tanganna- san de dua-ratuskum de zi mo aha-ere yaklakam de syal tan gajina kiye.

ahap tabirki, hen hogwe darena insa kwa-kwak soka. Desa zep dua-blaskam de zini in hap etan-etankam kap ta gwizim'inka- zen de hwëna zi trana in hap kae gwebla-zimdin hip.

⁴² Zi trana in kim dwenblandak, man tangan ëitri gwek.

⁴³ Ki zep hwëna dua-blaskam de wenya in tembane mosrona insa tagam dak. Hëndep yuna dua-blas enkam zep ësuwek.

⁴⁴ In zen rotina insa dwenblandak, zi ensa de aïtbinkim, beyana lima ribu enkam- we wal walassa de aïtbin srëmkamye.

*Yesus kim ho gutu tahan san song gwe'an zakake:
(Mat. 14:22-33; Yoh. 6:15-21)*

⁴⁵ Kim tembane tasik, dekam zep hëndep dua-blaskam de ang ta gwen wenya insa bulkum de ho gutu men eiha san sek gwen hap gubiridaka- Zënaka de ëna Betsaida san dep ngeir gublun hap. Ki zep hen zi beyam-byana insa sekwak gwen hap gubiridaka.

⁴⁶ Yesus kim zi beyam-byana insa hli yuludaka, ki zep zë-en kwatap tek san hata seka- dekon de Alapsa gu soneblan hap.

⁴⁷ Kim kawesik, zëre hon de ang ta gwen wenya bare bulu mes ho gutu ngirinnik zauk, hwëna Yesus Zëna nama kwatapnak gwë'anka.

⁴⁸ Dekon zep anakan kara tabir ane'anka, "Asesena ngein nikon mamkam taïlbirida'ara, zep karekkam ho ngëpna insa bulu inkam sap nakabi'in." Zëna hwëna oho-bung gun nuban

zep ho gutu tahan san de song gwe zankam gulmun nuran makan gweibiridaka.

⁴⁹⁻⁵⁰ Zen kim hla da sonek weya tahan san de song gwennak, ki zep au hloblankam ëhërhek, sap zen man kil dik, "Hobwem dowal!"

Hwëna ki zep gubirida kinzika, "Em ësëwehen! Bahem ëairin. Ëe an Ëe."

⁵¹ Ki zep hëndep zëno mae mo buluk iwe sewese zaka. Asesena in dekam zep hëndep sëwe heka. Zëre hon de ang ta gwen wenyä in man tangan sërkam dengguanblak.

⁵² Sap zen aha-ere taha-tapakam de rotina mensa ahap tabir-zimki lima ribu enkam de zi hip, zen hom owasna desa tame nuk. Zëno mae mo nola dekam nama drak-drakna, zep zëbe mae hap man tangan gwa-gwa gwizimk- desa de tame gun hupye.

*Yesus kim zi sang-sang beyam-byana Genesaret dawem ta gwibirkike:
(Mat. 14:34-36)*

⁵³ Genesaret kim bulkum yaing gwek, ho gutu men eihtanak,

⁵⁴ kim atiti gwek, zëwe de zini hëndep dekam zep Yesusu tame dazak, "O an zenke."

⁵⁵ Zen dekam zep tingare langna iwe de ë-ë san gubiridan hap ëhlu-hluk gwe gu nusenk. Zen kim anakan nasal gwebla'ak, "Angkam Yesus zao gwë'ara," dekam zep zi sang-sangna zato naban desan dep kap nulhal gwe'anzak.

⁵⁶ Yesus men desan ki tëndä gweka zi sang-sangna hen zëwe nolëyaing gwenda gwek- sap ë yalak, sap ë bete-teknak, hen sap

ora san de gol-gol mae san. Hen pasar maenak kang nul gwek, dekon zep Yesusu abe da gwek, “Bian, zi sang-sangna an wëhë baju top en mae nakon Emsa olk ta'anka?– dekakim tol dawem gweka.” Tingan men zen olk da gwek, zen dekam zep hëndep ëdawem gwe-gwek.

7

Mae hap de ol: Auyan-aza mo titi ta gwibin ola ban man Alap mo ola ban ilman në gwenan. (Mat. 15:1-9)

¹ Aha yaklakam Farisikam de gubirida gwen wenyä Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenyä ban Yerusalem kon Yesus onak dep yaing gwezak.

² Hwëna zen man Yesus hon de ang ta gwen wenyä hla nulidak– auyan-aza zik mo ëpba ol san de taha hlë tazimdin srëmkam tembane tannak. Zen man dekam enlala neibiridak, “Zen an mes Alap mo nwenak ëkun gwenan.”

³ Yahudi zini zen kirekam zëre mae mo orep de auyan-aza mo ëpba ol san ang ta gwenan, hwëna Farisikam de gubirida gwen wenyä, zen zen tangan sërkam desa kyang-kyang nulsuk gwenan. Zen bëjen mae tembane tan– zëre mae mo auyan-aza mo ëpba ol san de kire enkam tahasa hlë tazimdin srëmkamye.

⁴ Ba maesa de pasarak gonna, zen bëjen hokam de su tabin srëmkam twinbin. Hen beya tanganna zëre mae mo ëpba ola– zen men desa tangan kyang-kyang nulsuk gwenan, mok, blang, cerek, [hen tum] maesa de su tablanda gwen naye.

⁵ Musa mo olsa de tawa ta gwibin zini in Farisikam de gubirida gwen wenya ban dekam zep Yesussu dakensiblik, “Ebon de ang ta gwen wenya ba hap nëno mae mo auyan-aza mo ëpba ola nulmun gwe'an?- tembane dëre ta gunnuk de tahasa nonol hokam hlë tazimdin srëmkam de tembane ta gwenkamye. Zen mes Alap mo nwenak ëkun gwenan.”

⁶ Ki zep ding gulzimki, “Em an eiwa ëk enkame ëgu gwenan, ‘Ëe an Alapsa de betek gweblanna.’ Eiwa, Yesaya Bak mo ola man ebe mae hap dakastilzim'in- zen insa Alap mo ola anakan ayang gulkuye,

‘Zini in ëk enkam Asa betek në gweblanan, hwëna zëno mae mo enhona Abon onakon langa tangannak.

⁷ Zen waba hap Asa boklena kom da gweblanan, sap zen zi zëre mae mo tütü tabin olkam tawa da gwibirin- san de ano olkam de tawa tabinni kiye.’ ”*

⁸ Anakan zep waulsuzimki, “Em Alap mo ola ema eibir kïni gwenan, hwëna zi mo olsae kyang-kyang ulsuk gwenan.”

⁹ Etan ki zep gubiridaka, “Em an eiwa tewesin tanganna, zebe Alap mo ola eibir kïni gwenan, hwëna auyan-aza mo ëpba olsae kyang-kyang ulsuk gwenan.

¹⁰ Sap Alap mes Musa Bak hap ola ansa golblaka:
‘Ane-biasa em blikip gwesik gwizimdin.’
Hen anakan mas gulku,

---

* 7:7 7:7 Yes. 29:13

‘Men nara an-bi zemka lamang sonna, zen hëndep tok hap em karek tan.’*

¹¹ Hwëna em an ema anakan tawa la gwibirin, ‘Ane-bia mo ol san sap esa ang ta srëm gwe-gwer- anakan mae de lwankamye: Ane-bia de tahalha ënnak, em sap esa anakan enbirida gwer, “Angkam ëe molyë emsa mas gwizimk, sap ano te-alana an lamkam de Alap hap kap tablan habë lam ta'an.” ’

¹² Eno mae mo tawa tabinkim, kirekam de an bi zemka blikip gwizimdin srëm zini man sam gwesï'ïra. Zep eno mae mo tawa tabinni ema kim enbirida gwenan, ‘Bahem ane-biasa mas gwe-gwizimdin.’

¹³ Zep ere mae mo auyan-aza mo ëpba tawa tabinni insa de kyang-kyang gulsunkum, zen hwëna dekam Alap mo ol tanganna insae kim hli ku'in. Hen beya tanganna- em mensa kirekam ulin halasen gwenanye.”

*Mae hap de ol: Zini an dekon Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan.
(Mat. 15:10-20)*

¹⁴ Yesus ki zep etan zi beyana insa tagal gwen hap gubiridaka. Kim tagal gwek zao zep gubiridaka, “Kitak Asa sane lak- ekakim tame uk.

¹⁵⁻¹⁶ Mensa ëk tihï san zini ing nul gwenan, dekon hom Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan. Diki men zen zi mo ëk tihï nakon wet so

---

* **7:10 7:10** Kel. 20:12; 21:17; Im. 20:9; Ul. 5:16

gwenan, zen diki dekon Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan.” *

¹⁷ Yesus ki zep zi beyana insa hli yuludaka, ki zep golak tilki. Zëre hon de ang ta gwen wenyä ki zep du nëblazak, zao zep dakensiblik, “Bian, kun gwen hap de ola insa gulk sun blaonnara, emki abe mae hap srip gulsuzimdin.”

¹⁸ Ki zep ding gulzimki, “Em san hen home tame ul? Ki em san hen zi trana in han apdenak?- enlala joblo-topna. Men desa ëk san olgwen gwibirin, zini dekon bëjen Alap mo nwenak kun gwen.

¹⁹ Sap zen hom enhonak til gwenan. Zen ulpnuk hata gwenan, hëndep ukum zebe ana gwibirin.”

Ëe an Markus. Ëe ama ola ansa ebe mae hap srip gulsuzim'in: Kirekam kim Yesus tawa tabirki, zëno dam gulsunnu a kirekam mo: Tingare tembanena zen Alap mo nwenak dawemna. Tembane nakon bëjen Alap mo nwenak kun gwen. Dekam zep etan ayang gulzimki,

²⁰ “Diki men zen zi mo enho nakon hatase gwenan, zen diki zini dekon Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan.

²¹ Sap zen zi mo enho nakon anakare kareksa de gon hap de enlala jal-jala hatase gwenda: kahalo gwen hap dena, sowë hap dena, zisi de tan hap dena,

---

* **7:15-16 7:15-16** Ahakon men zen orep Markus mo ola ansa etan ale nul gwek, ayat enam-blasna man mas nuk. Markus 4:23 nakore naka etan zao mas nuk.

22 hen wesya de lirak oson hap dena,
 te-alasa de hole-hle gwibin hip dena,
 aha zisi de taïl giblin hap dena,
 hen ahak-ahak tan hap dena,
 zi bosyansa de tonsublun hap dena,
 bola-bola gwen hap dena,
 nol drak-drak gwen hap dena,
 saher srëmkam de gwë gwen hap dena,
 hen zi bose zemka de anakare hap husus
     gweblan hap dena, 'Zen en dawemsa gul
     iri.'

23 Tingare kirekam-kirekam karek enlalana in,
 zen enho nakon wet so gwenan. Zini zen diki
 dekon Alap mo nwenak ëkun gwe-gwenan."

*Yesus kim Yahudi srëm we mo eini hlaulbirkike:
 (Mat. 15:21-28)*

24 Yesus dekam zep langna in kon zëre hon de
 ang tan wenya ban golësek gweka- ë darena
 Tirus hen Sidon mo lang san dep. Zëwe zi mo
 golak zep sowë enkam golëbiti gweka- zi beya
 de anakan tawa gweblan srëm hap, "Zen mes
 awe hata zala." Hwëna Zen toton banakan
 dep?- tawa gweblan srëmkam de hatan naye.

25-26 Zep Yesus hom zëwe holo gwe'anka,
 dekam zep hëndep wenya Zëbon hatazak.
 Wenya in Yahudi wesya hom. Zen Tirus mo
 lang nakorena, hen Yunani olsa de ton
 gwibinni. Zëno wenam tola mes dowal bi
 gwibirki, zep zen kim Yesussu anakan salblak,
 "Zen mes hatanda," dekam zep hëndep zëno
 nwenak ik gwe hezak. Dekon zep abe tasek,
 "Ano wenam tolsa emki dawem gun. Dowal
 mes tol bi gwibirki."

27 Ki zep ding gulbirki, “Em Yahudi wesya hom! Ëe de emsa mas gwibinkim dekam sa hwëna nwe-mase gwer- san de Yahudi zi mo walas hap de tembanesa de lwa hap yal tazimdinni kiye.”

28 Ki zep hwëna ding gulbluk, “In eiwa, Bian. Dikire Yahudi walas tembane tak. Lwana hwëna meja iltikinnik sa teinikinser. Men zen walas ëk nakon alti'ik, zen desa sa hwëna dwenblandal. Zep em de asa mas gwibinkim, ki Yahudi walasna molya ëusak gwek.”

29 Yesus ki zep ding gulbirki, “Sap kirekame dawemkam asa ding gulblunda, dowala in mes eno wenam tola kon wet sonda. Sap esa song gwera.”

30 Wenya in dekam zep gol san dep song gwek. Golak wenam zem insa anakan zep hlau'unzak, “Deyol dërenak sëwehen nik glang-glang gwe'an, hen eiwa dowala in mes tangan zëbon onakon wet sola.”

Yesus kim dawemkam de ol ton gwen srëm hen i srëm zini dawem takake:

31 Yesus kim etan Tirus mo langna in kon zëre hon de ang ta gwen wenya ban golësek gweka, dekam Sidon mo lang san zep tamanka, hëndep Ho Gutuna Galilea san tineka, hëndep lang bosena Ëna Dare Taha-tap hataka.

32 Zao zep zi i srëmna hen dawemkam de ol ton gwen srëmna Yesus onak dep nërhatazak, zao zep Yesussu abe dazak, “Bian, emki tahasa de tehabla inenkam dawem tan.”

33 Yesus dekam zep zini insa zi beyana in kon zë-ere san dep zer halka, zao zep zëre mo taha

bolsa zini in mo inik se soblan daka. Hen zère mo tahanak ol tepsa tìpsikì. Ol tepna inkam zep zini in mo mahala dra tablaka.

³⁴ Ki zep hwëna ngli san kara gwe seka, deban ensasana langa tasikì, ki zep zini insa Ibrani zère mae mo olkam gubluka, “Efata.” Efata mo enlalana, “Em yak nën.”

³⁵ Zini in mo ini hëndep dekam zep yak nëblak. Mahala hen dekam zep jahalha gweblaka. Ola dekam zep hëndep dawemkam tonka.

³⁶ Etan kim zi beyana in osan dep zon ta zaka, zao zep jalse gwibiridaka, “Èe ansa zini dawem tanan, etan bahem mae èton naseran.” Hwëna kirekam sap jalse gwibirida gweka, zen hwëna man kim tangan sèrkam èton nasen gwek.

³⁷ Tingan men zen èsane gwek, man tangan sèrkam dengganblak. Zen man ègu gwe'ak, “Eiwa, zini an wehasa hom, in zep ki kirekam dawem tabirida gwenda. Sap i matna, zen hëndep dekam sa ki èsane gwer. Sap ol srëmna, zen hëndep dekam sa ola èton!”

8

*Yesus kim empat ribukam de zi beyam-bya hap tembanena golzimkike:
(Mat. 15:32-39)*

¹ Zao hom tangan holo gwe'ak, ki zep zi beyam-byana Yesus onak dep tagal gwezak. Tembanena kim tap gwizimki, Yesus ki zep zère hon de ang ta gwen wenyaka haen gwibiridaka, zao zep gubiridaka,

² “Ëe ama zi trana ansa dawemkam kwasang gwibirida'an, sap zen mes dan-ahare yaklakam awe Asa nërgwëk, hëndep angkam zëno mae mo tembanena mes tangan tap gwizimdi.

³ Ëe de usak naban de sek gwen hap gubiridankam, zen sa hwëna ora san ëtëlsik song gwer, sap ahakon an langa nakon yaing gwezak.”

⁴ Zëre hon de ang ta gwen wenya in ki zep ding nulblik, “Zi srëm langna awe, tembanena endawe esa ol?- dekam de zi beyam-byana ansa sul sonen hapye.”

⁵ Ki zep hwëna takensibiridaka, “Eno mae mo rotina banaka'en?”

Ki zep ding nulblik, “Tuju enkam.”

⁶ Yesus ki zep zi beyam-byana insa teinikin niran hap gubiridaka. Ki zep tujukam de rotina insa kap taka, dekam zep Alap hap dawemna golblaka, ki zep hwëna ahap tabirki. Desa zep zëre hon de ang ta gwen wenya kip etan-etankam kap ta gwizim'inka- zen dikim kae gwibin hip.

⁷ Hogwe bete-tekna hen da-en zë nola'ak. Yesus etan hogwena in hap dawemsa Alap hap golblaka, ki zep hen gubiridaka- dekam de hen kae gwibiridan hap.

⁸ Kim dwenblandak, zen man tangan ëitri gwëk. Mosrona kim tagam dak, yu yawal-yawala tuju enkam zep ësuwek.

⁹ In zen tembane tak beyana san ha empat ribu enkam mes yap. Yesus ki zep sekwak gwen hap gubiridaka.

¹⁰ Zëna zëre hon de ang ta gwen wenyä ban dekam zep hëndep Dalmanuta mo lang san dep bulkum golësek gweka.

Yesusu kim owassa de syal gwibir-zimdin hip abe dakke:

(Mat. 16:1-4)

¹¹ Farisikam de gubirida gwen zini ki zep Yesus hun de ol zerkeisa-keisa gwen hap yaing gwezak. Zen dekam de akasiblin hap anakan abe dak, "Emki ngli nakore owassa ap syal gwibir-zimdin. Zen dekam asa emsa anakan laibliblal, 'Zen eiwa Alap onakon hata zaka.' "

¹² Yesus nonol enlala dowe hanan naban zep ensasana langa tasiki, ki zep gubiridaka, "Em bap auhu-kama enlala zini ngli nakore owassa de ebe mae hap syal gwibir-zimdin hip Asa abe lal. Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em makare zi hip Eë bëjënë owassa syal gwibir-zimdin."

¹³ Kirekam kim gubiridaka, ki zep zë hëndep hli yuluda guk halka. Bulkum zep zëre hon de ang ta gwen wenyä ban men eiha san dep golëtablan gwe kinika.

Yesus kim gubiridakake, "Dawem. Farisi hen Sadukikam de zi mo ragisa ema ulinnink."

(Mat. 16:5-12)

¹⁴ In kim bulkum sek gwëk, Yesus hon de ang ta gwen wenyä hwëna hom tembanena sowe henkam kap dak. Rotina hwëna aha-en tol ing nuk.

¹⁵ Yesus ki zep ola gulk sun blaonzimki, "Dawem. Terya-tyakam lowehëk. Farisi zi mo

ragisa ema ing ulink. Hen Herodes moka ema hen ing ulink.” *

¹⁶ Zëre hon de ang ta gwen zini in hom anakan dam nulsuk, “Kire hap ki asa gubiridala,” zep hwëna zënaka donbirida'ak, “Nen home rotina bitī lazal. In zep ki nësa gubiridala.”

¹⁷ Yesus hwëna mes tawa gwibiridaka- insa zënaka donbirida'ak, ki zep gubiridaka, “Em ba habe roti bitī tazan srëm hap enaka lonbirida'an? Em ba hap tangane tame ul srëm gwe-gwe'an?! Em in eiwa enlala joblo-topna.

¹⁸ Em dwan nwenä kike. Em ba habe hla kul srëm gwe-gwe'an? Em dwan ini kike. Ba habe ëgwë gwe'an?- san de ësan srëmna.* Em san home enlala eibi'in?

¹⁹ Mensa aha-ere taha-tapakam de rotina lima ribukam de zi hip ahap tabir-zimk, dekam tembane mosrona kime tagam lasik, yuna banaka'en ësuwek?”

Ki zep ding nulblik, “Dua-blas enkam.”

²⁰ “Hen mensa empat ribukam de zi hip tuju enkam de rotina ahap tabir-zimk, dekam tembane mosrona kime tagam lasik, yu yawal-yawala banaka'en ësuwek?”

Etan ki zep ding nulblik, “Tuju enkamke.”

---

* **8:15 8:15** Yahudi zi mo gulk sun de ol blaon gwizimdinkim, zen ragisa enlala nei gwibik- zen san de zi mo karek-karekna kiye. Sap ragina, roti mang-mang gunnu man hop gul gwenan. Zep zen san de zi mo karek-karek de aha zi sin dep hlimin song gwe-gwenna kiye. Emki hlaun 1Kor. 5:6-8, hen Gal. 5:9nak.

* **8:18 8:18** Yer. 5:21; Yeh. 12:2

21 Dekam zep gubiridaka, “Ki em ba habe tame ul srëm gwer? Ëe san rotisa de bîti tazan srëm habë emsa gubiridal.” †

Yesus kim Betsaidak zi nwe dîmînnî dawem takake:

22 Betsaidak kim yaïng gwek, zi nwe dîmînnî ki zep Yesus onak dep nër halzak, zao zep abe dazak, “Bian, emki zi nwe dîmînnî ansa tahasa tehabla inen- dekakim tol etan nwesa kara gweka.”

23 Yesus ki zep ëna in kon tahakam irîk ta halka, zao zep oltepkam nwena insa dra soblaka, ki zep tahana nwenak tehabla ineka. Tahana insa kim teisyasîkî, ki zep hwëna takensîblika, “Em wëhë dawemkam hlauluda'ara?”

24 Zini in dekam zep kara gweka, ki zep ding gulbluka, “Kië. Ëe kië zini kara tabi'in, hwëna san de te de ëtë naseranna kiye.”

25 Yesus ki zep etan nwenak tahana tehabla ineka. Dekam tangan zep dawemkam kara gwen hap alp gweka. Dekam zep hëndep nwena in etan sërkam tangan dawem nëblak, hëndep lalak tangankam kîtak kara gweka- men kiye, dîmîn nëblan srëmnak kim gwëkake.

26 Yesus dekam zep gulbluka, “Dekam gol san song gwe. Hwëna ë san bahem tamaran, ki sa anakan ëtawa gwer, ‘Zen mes dawem tala.’ ”

---

† 8:21 8:21 Ayatnak awe Yesus mo olsa de dam gulsun hup, emki Mat. 16:12nak hlaun.

Petrus kim Yesussu anakan kira takake, "Bian, Em an Zen- Israelsa de ngaya tabin hip de Zi niye."

(Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21; Yoh. 6:66-71)

²⁷ Yesus ki zep zère hon de ang tan wenyaban ë bosena Kaesarea-Pilipi mo golek de san de ë-ë san golësek gweka. Oranak zep takensibiridaka, "Zi mo Asa de dam tasinkim, Èe an nara mo weinak debë hatazak?"

²⁸ Ki zep ding nulblik, "Ahakon man emsa nen gweblanan, 'In baptis ta gwibin zini Yohanis Swe tin nikon etan ngaya gweka. In zen hwëna Yesuskum bosena li yul soneka.' Hen ahakon man emsa nen gweblanan, 'In Elia Bak mo weinak Alap mo olsa ayang gul gwizim'ira.' Hen ahakon man emsa enlala nè gweblanan, 'Zen diki ahanik mo weinak dep jowe zakamen zen orep Alap mo ola ayang nul gwekke.' "

²⁹ Ki zep etan takensibiridaka, "Hwëna ere mae mo Asa de dam tasinkim, Èe an diki nara mo weinak dep dena?"

Petrus zep ding gulbluka, "Bian, Em in Zen-Israelsa de ngaya tabin hip de Teipsin niye."

³⁰ Ki zep hwëna jalse gwibiridaka, "Asa insa kirekam dam lasinin, aha maesa hwëna bahem gubiridan."

Yesus kim nonol tanganna Zën de kareksa goltowen hap dena hamal hap gu-gubiridakake: (Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27)

³¹ Yesus ki zep kon gwisibir hana'anaka- zère hon de ang ta gwen wenyaka de anakan tawa tabinkim, "Alap mo dwam gwibinni abe hap dena a kirekam sa lwal: Ngatan zi mo lang

nakore Zi Tanganna Ëe karekna mam tangan naka asa goltower. Yahudi mo nol-nola ban, Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna, hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin zi niban sa Asa baes nëblal. Ki sa hëndep Asa dal. Hwëna yaklana dan-ahan, ki asa etan tïn nikon ngaya gwer.” †

³² Zen dam-dam enkam kirekam gubiridakazen de karekkam dam gulsun srëm hap. Petrus ki zep hwëna Yesussu ora nakon de asyal hehan hap gubluka, zao zep anakan jalse gwebla'anka, “Em bap kirekam gulu! Kina ki bëjen kirekam lwan.”

³³ Hwëna Yesus ki zep lure san ahakore zëre hon de ang ta gwen wenyaka lero gwibiridaka, ki zep zëno mae mo inik Petrussu anakan jalse gweblaka, “Em in dowal mo kigi! Ki lun em gwën. Eno kirekam de enlalana in Alap mo dwam gwibin sin denaka hom. Zen auhu-kama zi mo dena.”

³⁴ Dekam zep Yesus zi trana insa hëndep zëre hon de ang ta gwen wenya ban haen gwibiridaka, ki zep zë gubiridaka, “Men nara Abon de ang gwe-gwen hap dwam gwenna, zen diki zëre mo gwëna zen eititi gwibin- dekam de zëre hap de te-lidak son wë son naban Asa zertronda gwen hapye, anakare enlala naban, ‘Ëe sap asa Yesus hun apdenak lïl.’

---

† **8:31 8:31** Yesus Yahudi mo aïtbinkim “yaklana dan-ahan”kam guku. Nëno mae mo aïtbinkim, Zen “zëno ka'an”kam maka guku, ahaksa, “yaklana dan-dan”kam. Sap Yesus Jumatkam tïlki, hwëna Minggukam zep ngaya gweka.

35 Sap men zen de zère mae mo auhu-kamanak de gwënna anakan nolaïri gwe'ak, 'Ëe babë Yesussu de ang gwe-gweblannak karekna goltowe gwen,' ki zëno mae gwënna in sa jek-jak gwer. Diki men zen Asa de ang gwe-gweblan hap hen abe hap de ol dawemsa de gol halada gwen hap zère mae mo gwënna sosok nul gwe'ak, hëndep zao mae de tïn hïp, zen zen sa hëndep denaban ëngaya gwer.

36 San ha dawemna?- em de sërkam te-ala beya gwenkam kitak de okamana ansa bi gwibinni, dekam de hwëna ere mo gwënsa tihis gin hïp. Kirekam dawem naka hom!

37 Tïnkim san ha emaka te-ala beyana inkam ba maesa Alap hap golbla'ara?- dekam de etan ngaya gwen hapye. Kina ki bëjen.

38 "Auhu-kamanak de zini man Alapsa hli da gwenan- dekam de dowal-dowalsa ang gwibirida nasen gwen hap, hen kirekam-kirekam kareksa dikim gulin halasen gwen hap. Hwëna Abon de ang gwe-gwen zini em de zëno mae mo ngirin nikon anakan de gunsu saher gwenna, 'Ëe Yesussu de ang gwe-gweblan zi,' ki ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëe kimë Bian mo ngatan naban hen sosen naban zëno dam taha nakore zi niban golëyaing gwe'anzak, Ëe molyë hen emsa anakan kira tak, 'Zini an eiwa Asa de ang gwe-gweblanna.' "

9

¹ Ki zep etan gubiridaka, “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em an zene awe lowe he'an, em molye ahakon na-en juwek- Alap mo yakla yalak de zaun srëmnakye. Em esa Asa hla lal- Ëe kimë zëre mo sosen yawala ban zëre mo bosekam de irik gin hip hata'an zakye.”

Yesus kim aha nwe-mase gwekake:

(Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36)

² Yaklana kim enam enkam damank, Yesus dekam zep zëre hon de ang ta gwen wanya Petrus, Yakobus, hen Yohanis mae en han zë-en kwatap yawal san dep golësek gweka. Hwëna dan-ahare zini in mo nwenak zep Yesus mo timni liwe heblak.

³ Zëno pakeanna man tangan sërkam ngap-ngap nëblak hen man nalilingtilbli'ak. Okamanak de ngap-ngap kire-kirena, men ki ogom ngap-ngapna, zen man kitak lwala he'an-zëno ngap-ngap nakonye.

⁴ Ki zep hwëna Musa Bak ne Elia Bak ne mumuk ennak jo kë zaka, hen Yesus hon de ang tan dan-ahare zini in ki zep zë nakek- zen kim Yesus hun ëraisil gwe'anka.

⁵ Petrus ki zep hwëna Yesussu totores a gubluka, “Bian, dawem tanganna- nen de awe lowehe gwen hapye. Zep ëe asa gol kluksa dan-ahan syal ëblandal- ahana Bian ere hap, ahana Musa Bak hap, hen ahana Elia Bak hap.”

⁶ Hwëna Petrus insa kirekam gubluka, hyanak zëna man saher gwibi'inka, “O ëe an ba habë kirekam gublul!” Sap zen wal bose dare zem in han man sërkam ziairi'anka.

⁷ Hwëna butna ki zep zë wale tabirzik, hen butna iwe zep ola ësak, “An ano Tane- ëre mo dang tîninak de tanganna. Desa em sal gweblan.”

⁸ Zen nabal-bakam zep sap men-san an-sankam ëkaratda gwendak, hwëna zi maena hom zë hla dak. Hwëna Yesus Zëna en naka zë hla dak.

⁹ Kwatapna in kon kim etan golëtine gwe'anka, zao zep gubiridaka, “In desa ki ena hla kul, etan aha maesa bahem gubiridan-ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Ëe de nama tîn nîkon ngaya gwen srëmnakye.”

¹⁰ Zen man Yesus mo ol jalse gwibiridanna in san ang tak, hwëna zë-erenak zep zë-en anakan don gwibik, “ ‘Tîn nîkon de etan ngaya gwenna,’ zen banakarekam sa lwal? Nen home dam ulsu'un.”

¹¹ Dan-ahare zini in dekam zep hwëna dakensîblik, “Elia Bak mes-am lwa hala. Ëe hwëna ama tim ul, ‘Zen sa Emsa ngeirbli zala.’ Sap Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de zini kirekam am ëgu gwenan, ‘Zen diki nonol Elia Bak sa etan lwahal zankam ngeirbli zala, ki sa hwëna nësa de ngaya tabin hip de Zini hata zala.’ ”*

¹² Yesus ki zep hwëna ding gulzimki, “In sap eiwa kirekamke. Elia zen sap kirekam-kirekamsa de nonol sul sone gun hup de zini zen- Israelsa de ngaya tabin hip de Zini Ëe de hwëna kirenak hatazan hap. Hwëna Alap

---

* 9:11 9:11 Mal. 4:5

mo ola ahana hen ki, kirekam de hen Abon jowen hap dena- men zen anakan lwakye,

‘Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna sa baes nëblal, hen karekna mam tangan naka sa goltowe gwera.’*

¹³ Hwëna ëe ama emsa gubirida'an, Elia zen sap mes eiwa Asa ngeirbli zaka, hwëna zini zëre mae mo dwam gwibin sin kirekam-kirekam karek-karek ensa nol gweblak- men kirekam hen zëbe hap dena Alap mo olak hamal hap lwakke.”

Yesus kim dowal mo tïlblin walas tola dawem takake:

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43)

¹⁴ Yesus kim etan zëre hon de ang ta gwen zi dan aharena in han golëlwandahal zaka- ahakore zëre hon de ang ta gwen wesyan dep, hwëna zi beyam-bya naban zep zë hla nulida'ak. Musa mo ol tawa ta gwibin wenyik zë Yesus hon de ang ta gwen wenya in han nolëol tetek gwe'ak.

¹⁵ Hwëna Yesus Zënaka kim hla da guk, ausa zep anakare hap nohlo gubluk, “Zëna man hata'ara.” Dekam zep hut tu ane gun hup ëhlu-hluk gwezak.

¹⁶ Yesus ki zep takensibiridaka, “Em ba habe ëol tetek gwesan?”

¹⁷ Hwëna zini ki zep zi trana in kon ding gulbluka, “Bian, ëe ëre mo walassaë ebon dep zer halzal. Dowal tïl gweblanda, zep tol ol srëm gweka.

---

* **9:12 9:12** Yes. 53:3-9

18 Dowala in kim t̄il gweblanda, dekam zep  k tutum nuban kamanak z naka zerheir isen gwenda.  kna dekam zep hen ngalk-ngalk so gwenda, h ndep dekam zep t̄ingare timni kyang-kyang gwe-gwenda.  e mes  sap ere hon de ang ta gwen wenya zersalsa sonen hap gubiridal. Hw na man sap nakablal.”

19 Yesus ki zep gubiridaka, “Eiwa, angkam de zini em ei nibarena hom tangan!  e san  se naka  sap emsa gol lowehe gwek?!  e ama bae- eban mae de holokam gol lowehe gwen naye. An san emki walasna insa zerhalzan.”

20 Ki zep n r halzak. Dowala in kim Yesussu hla taka, dekam zep walasna insa yal-yal taka, ki zep h ndep kamanak zerheirki, zao zep  k tutum nuban ololo gwe'anka.

21 Yesus ki zep bi zemka takens blika, “Dowala in bawalkam kon gwes bli hanaka-kirekam de gw  gweblan naye?”

Ki zep ding gulbluka, “In beteknak ki h ndep t̄il gweblaka.

22 Dowala in syauknuk de zerheir gwenna mes beya taka- hen honak de keing ta gwen naye. Zen kire tangankam tan hap am ki gw bla'ara. Hw na eno sosen de kirekam lwablankam, emki tol asa kwasang gwizimdin hen mas gwizimdin.”

23 Yesus ki zep hw na jalse gweblaka, “Ha! Em bap kirekam Asa gublula,  eno sosen de kirekam lwablan'kamye? Ki em home Asa ta bli'ara. Em de Asa ta bliblankam kina ki

banakare maena man?- Ëe de ebe hap syal gwibir-blin srëm hap denaye!”

²⁴ Bi zem in dekam zep hëndep ol mamkam gu aneka, “Ëe sap ama Emsa taïblibla'an, hwëna sowehen tangankam homë. Emki ano Emsa de taïbliblansa ap esek gul seblan!”

²⁵ Yesus kim hlauludaka, “Zini angkam man hlu-hluk gwe-gwe zankam Asa dot dasi'in,” ki zep dowala insa gubluka, “I srëm hen ol srëm dowal, walasna an kon em wet son. Bahem etan tilblin.”

²⁶ Dowala in ki zep hërheka, etan ki zep walasna insa karek tangankam yal-yal taka, ki zep hëndep zëbon onakon wet soka. Walasna in tok makan zep zë lwa'anka. Zi beyam-byana in dekam zep nenblak, “In mes tilida.”

²⁷ Hwëna Yesus ki zep taha nakon de zer inenkam li taka. Dekam zep hëndep dawem gweka.

²⁸ Yesus kim zë-en golak gwë'anka, zëre hon de ang ta gwen wenya dekam zep zë-en du nëblazak. Zao zep dakensiblik, “Bian, ëe ba hap tanganë dowala insa ëralsa sone srëm gwer?”

²⁹ Ki zep ding gulzimki, “Kirekam de dowala, toton banakare aha maekam bëjen zersalsa sonen. Zen aha-en diki Alapsa de abe ta gwen enkam de zersalsa sonen.”

*Yesus kim etan Zën de tïn hip dena tonbiridakake:
(Mat. 17:22-23; Luk. 9:43b-45)*

³⁰ Yesus dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenya langna in kon golësek gweka, Galilea

san zep golètaman gweka. Zen hom dwam gweka zi de anakan tawa gweblan hap, “Yesus zëwe gwe'ara.”

³¹ Sap Zen dekam dua-blaskam de wenya in ensa tawa ta gwibi'inka. Zen anakan tawa ta gwibi'inka, “Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa sa jal zi mo tahanak dep tapbla dazim. Zen sa hëndep Asa dal, hwëna yaklana dan-ahan ki asa etan tin nikon ngaya gwer.”

³² Hwëna zëre hon de ang ta gwen wenya hom tame nul gwe'ak- insa kirekam tawa ta gwibi'inkaye. Hwëna takensiblin hap man nairiblak.

Dua-blaskam de wenya kim mae hap ëol gwekke, “Diki ëe amaka nëre mae onakon mam gwe'an.” (Mat. 18:1-9; Luk. 9:46-50; 17:1-2)

³³ Kapernaumk kim dua-blaskam de zini insa golëyaing gweka, golak kim golëbiti gweka, zao zep takensibiridaka, “Em oranak basae ol eibir sinzal?”

³⁴ Zen hwëna man nasalsiblik, sap oranak zen eiwa man mae hap ëol gwezak, “Diki ëe amaka nëre mae onakon mam gwe'an.”

³⁵ Yesus ki zep tagal gwesin hip gubiridaka. Zëna dekam zep nikin aneka- dekon de tawa tabin hip. Ki zep gubiridaka, “Kitak ësane gwëk. Zi de Alap mo irik ginnik mam gwen hap dwam gwenna, zen diki tingare zi mo babu gwen zi makan zen gwën. Zen dekam sa Alap mo nwenak mam gwera.”

³⁶ Ki zep hwëna walas tola haen gweblaka, dekam zep zëno mae mo nwenak de zaun hup gubluka, zao zep babang tan naban gubiridaka,

37 “Zini men zen de ano bose hap aha zisi mas gwebla'anka- sap anakare walas tol maesa, Ëe asa desa enlala gweblal, ‘Zen Asa mas gwebla'ara.’ Hen zi de Asa mas gweblanna, Alap men Zen Asa zer soneka, Zen sa desa hen enlala gweblala, ‘Zen hen Asa dekam mas gwebla'ara.’ ”

38 Ki zep hwëna Yohanis gubluka, “Bian Guru, ëe zisië hla lak- eno bosekam de dowalsa golëalsa sone gwennak. Ëe zebë jalse ëblak, sap zen nëbon mae de ang gwe-gwen naka hom.”

39 Ki zep hwëna gubiridaka, “Em bap jalse ëblak, sap zi de ano bosekam owassa syal gwibinni, kirekam de zini bëjen nabakam Asa lamang tan.

40 Sap zini men zen nësa baes neibirida srëm gwe'an, zen zen- nëbon mae onak dep denaye.

41 Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Zi de ano bose hap emsa mas gwibiridanna- aha-ere ho mok mae tolsa de anakare enlala naban golblankam, ‘Zen Kristussu de ang gwe-gweblanna,’ ki Alap sa zëbe hap hen dawemna lamkam golblala. Zen molya golbla srëm gweka.

42 “Men nara Asa de taïbliëlan zisi, sap hen anakare walas betek maesa, karek san dep zertoranna, zen dikim hwëna Asa hli tan hap, kire zini Alap sërkam tangan sa karek tala. Diki dawemna, zen maka zertoran srëmnak karekkam de tinsï hlaulku. Kaso dohon-honsa de holenak hule soneëlan naban de hi tateknak hiri tan maekam, ki zen molya karek san dep zertonnam, hen Alap molya karek ta'anam.

43-44 “Emsa de ere mo aha taha anakan titi da gwe'anam, 'Haen, karekna ansa nen on,' diki dawemna em blansin. Sap eme dare taha naban zigwë'anaka, ki esa hëndep Asa hli tala. Ki hwëna tinsin srëm syauknuk esa hëndep denaban gwë gwera. Blansinkim ki emaka sam gwesii'ira- aha-ere taha naban de Alap onak gwë gwen hapye. *

45-46 Hen kirekam, emsa de ere mo aha tana anakan titi da gwe'anam, 'Kareksa de gon hap nen song ën,' diki dawemna em blansin. Sap eme dare tana naban zigwë'anaka, ki esa hëndep Asa hli tala. Ki hwëna tinsin srëm syauknuk dep sa emsa hiri daser. Blansinkim ki emaka sam gwesii'ira- aha-ere tana naban de Alap onak gwë gwen hapye.

47-48 Hen kirekam, emsa de ere mo aha nwe titi da gwe'anam, 'Haen, nen karekna wakinsa karatda un,' ki nwena insa em alsin. Sap eme dare nwe naban zigwë'anaka, ki esa hëndep Asa hli tala. Ki hwëna tinsin srëm syauknuk dep sa emsa hiri daser. Men zëwe kirekam de zini yal nulse gwenan,

'zao blëna hëndep denaban zëno mae mo timni hlok dasik gwibirin, hen zen man hëndep denaban syauk sal-sal ngirin nikon sang-sangna neis gwibirin.'*

Alsinkim emaka sam gwesii'ira- aha-ere nwe naban de Alap onak gwë gwen hap, Zen kim de

---

* **9:43-44 9:43-44** Ahakorena men zen orep Markus mo ola ansa etan ale nul gwek, ayat 44na hen 46na man mas nuk. 48naka zë etan mas nuk. 48na, zen Yesaya 66:24 naban apdenak.

* **9:47-48 9:47-48** Yes. 66:24

kitak irik gi'inkaye.”

⁴⁹ Yesus ki zep gulk sun de ol blaonzimdinni dan mas sozimki: “Zep zini tingan syauk sal-sala sa neis gwibir. Ahakon okama ennak sa neis gwibir. Hwëna ahakon, zen hëndep de tangan naban sa neis gwibir.

⁵⁰ “Em an zene Abon onak ang ta gwe'an, em okamanak san de hina kiye. Hina zen sap tembanesa de dërek gun hup dawemna. Hwëna blëble gwenkam, dekam tembanesa dikim dërek gun hup dena man hom gwe-gwenan. Hwëna em bahem hi mo kim dërekna ëhom gwen. Ki hwëna em molye aha-ere enlalakam lowehe gwek.”

10

*Yesus kim wesya de baes gwibin srëm hap dena tawa tabirkike:
(Mat. 19:1-12; Luk. 16:18)*

¹ Yesus dekon Yerusalem mo lang san zep zëre hon de ang ta gwen wenya ban golësek gweka, hen weyana Yordan mo men eihya san de lang san dep golëtablan kinika. Zi beyam-byana zao zep etan Zëbon dep yaïng gwe-gwezak, zao zep etan tawa ta gwibirki-men kirekam gwë gwekake.

² Farisikam de gubirida gwen zini hen man Yesussu de akasiblin hap yaïng gwezak. Ki zep dakensiblik, “Em banakane Musa mo titi tabin ola dam gulsu'ura? San ha zini we zemka sap de baes gwibinkim? San ha bëjen?”

³ Ki zep ding gulzimki, “Musa ki banakan kire hap nësa titi tabirki?”

⁴ Ki zep ding nulblik, “Zen anakan titi tabirki,
‘Zini we zemka sap de baes gwibinkim,
hwëna nonol baes gwibin hip de suratsa de
anakan ale gunkum, “Eë mesë kire hap baes
gwibik.” ’ ’*’

⁵ Ki zep hwëna gubiridaka, “Em in kitak
kwasang enlalana tawa naka hom, in zep Musa
kirekam ein ebe mae hap ale gulzimki.

⁶ Hwëna diki Alap mo dwam gwibin
tanganna, zen diki men kirekam okamana ansa
de yang gulsun nukon lwakke,
‘Alap nonol tanganna zi niban wenya ban
yang sosuku.’*

Hen Zen dekam anakan guku,

⁷ ‘Zini an-bi zemka hli sonkam- dekam de we
zeban aha-en ën hapye.

⁸ We-zi darena in dekam Alap mo nwenak san
de aha-ere timni kiye.’*

In zebë emsa gubirida'an: Alap mo nwenak
we-zi darena zen dan hom. Zen hwëna aha-en.

⁹ Zen in zep, Alap mensa aha-en sonna, zi bap
zen etan kles son.”

¹⁰ Golak kim golëbiti gweka, zëre hon de ang
ta gwen wenya zao zep etan we baes gwibin hip
dena insa dakensiblik.

¹¹ Yesus ki zep ding gulzimki, “Zi de we
zemka baes gwibinni, hwëna ahanaka de etan
gonkam, dekam Alap mo nwenak zen mes
nonol we zemka yane-ne gulku, hen zëna
kahalonak gwë gwe'ara.

---

* **10:4 10:4** Ul. 24:1; Mat. 5:31-32   * **10:6 10:6** Kej. 1:27; 5:2

* **10:8 10:8** Kej. 2:24

¹² Hen kirekam, we de zi zemka baes gweblanna, hwëna ahanaka de etan zenkam, zen hen dekam Alap mo nwenak mes zi zemka yane-ne tak. Zëna kahalonak gwë gwe'an."

Yesus kim anakan goltreizimkike, "Walasna an makare zini, zen zen Alap mo irik ginnik biti gwe'an."

(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³ Zini dekam man walas zemka Yesus onak dep kap nulhal gwe'anzak- Zen de tahasa tehabirida ine gwen hap. Hwëna zëre hon de ang ta gwen wenyik anakan jalse neibirida gwe'ak, "Walasna bahem an san kap gulhal gwezan. Bahem Gurusa blostablan."

¹⁴ Hwëna Zëna kim hlauludaka, ki zep anakare ola ban jal gwibirida'anka, "Em bap jalse eibiridal. Dikire walasna Abon nolëyaing gwe-gwezak. Bahem jalse gwibiridan. Sap walasna an makare wenya, zen zen Alap mo irik ginni bi neibi'in.

¹⁵ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Men zen de walas bete-tekna an mo kim Alapsa anakan daiblibla'ak, 'Zen eiwa ano teipsinni,' zen zen Alap mo irik ginnik biti gwe'an. Men zen de kirekam daiblibla srëm gwe'ak, zen molya Alap mo irik ginnik biti gwëk."

¹⁶ Ki zep hwëna walas tane-nena insa babang tabin niban tahana tehabirida ine gwe'anka-anakan de Biansa abe ta gwen naban, "Bian, walasna an hap dawemna gol gwizim."

Te-ala beya nabare zini kim Yesus hon hatakake: (Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷ Yesus kim etan dekon song gwe'anaka, zini ki zep hwëna Zëbon osan dep hluwe zaka, zao zep zëno nwenak boklena kom so zaka, ki zep kon gu seblaka, "Bian Guru, em aïris. Ëe basa asa syal gwibir?– ëe dikim hëndep de gwën hap denaka gul irin hipye."

¹⁸ Ki zep ding gulbluka, "Diki aïris aha-en tangan Alap Zë-en. Zep em Asa banakane enlala gwebla'ara?"

¹⁹ Em dwan mes-eme sap Musa mo titi tabin ola tawa gwibirki– men zen anakan lwakye:

'Zini bahem tan.

Bahem kahalo gwen.

Bahem sowë gwen.

Zisi bahem boton hap klak tan hen boton olsa bahem gol hala seran.

Zisi bahem lwa tasin.'

Hen,

'Ane-biasa em blikip gwesik gwizimdin.' **

²⁰ Zini in ki zep ding gulbluka, "Guru, ëe beteknakë ki hëndep desan ang gwe-gwek, hëndep angkam namaë desan ang gwe-gwe'an."

²¹ Yesus hwëna embwan naban zep hla taka, deban zep gubluka, "Hwëna aha-en tangan lwa kini'an– em de desan ang gwen hap denaye: Em song gwen, ere mo kire-kirena kitak tangan te-ala hap lirak tabir. Te-alana desa tahalha zi hip kae gwebla-zim. Kirekame syal gwibi'inka, ki ngatan zi mo langnake hëndep de te-alasa beyakam lam ta'ara. Ena dekam etan hataza– Asa dikim ang gweblan hapye."

---

* **10:19 10:19** Kel. 20:12-16; Ul. 5:16-20

22 Kirekam kim salblaka, dekam zep kon enlala dowe hanan naban song gweka- mae hap: Sap zëno kire-kirena beya tanganna.

23 Yesus ki zep hwëna zëre hon de ang ta gwen wenya insa nwekam amjanbirki, ki zep zë gubiridaka, "Eiwa, gwa-gwa tanganna- te-ala beya zi de Alap mo irik ginnik hatan hapye!"

24 Zëre hon de ang ta gwen wenya in man tangan Yesus mo ola insa dengguanbi'ik. Dekam zep hwëna etan gubiridaka, "Ano walas, eiwa dam-dam naka hom- Alap mo irik ginnik de hatan hapye.

25 Te-ala beya zi de Alap mo irik ginnik tin hip dena, zen men kiye- unta yawal de jaron hul betek san tinni. Kire otweran yawala toton bëjen tin."

26 Kirekam de ësane gwenkam, zen man etan sërkam ètenggwan, dekam zep zënaka dakensibiridak, "Hare eiwa kire tangankamke! Ki hwëna endan nik sa ëngaya gwer? Toton nara molya."

27 Yesus ki zep hwëna nwekam de amjanbin niban ding gulzimki, "Eiwa, auhu-kama zini zëre mae mo sostonkam bëjen zënaka ngaya tabin. Hwëna Alap de zi hip syal gwibir-zimdin srëm hap dena, aha-en mae hom tanganke."

28 Petrus zep hwëna takensiblika, "Ki hwëna abe mae hap dena bankarekam sa lwal? Sap ëe mesë ëre mae mo tingare bi gwibinni Emsa de ang gweblanda gwen hap hli kulidak. Zep ëe basa asa lamkam ulin?"

29 Ki zep ding gulbluka, "Eiwa de tangan nakaë emsa gubirida'an: Zini men zen Asa de

ang gwe-gweblan hap hen Alap mo ol dawemsa de gol halada gwen hap zère mae mo bi gwibin kire-kirena hli nulida gwe'ak, zèbe mae hap sa Alap mam en tangankam kap ta gwizimdi. Zen mensa hli tandan naye- sap gol zem, aya-wal oso-wal zem, an-bi zem, walas zem, hen sap nga maena,

³⁰ zèbe mae hap sa Alap nama de okamanak lowehe gwennak sèrkam de beya tangankam hen hë'ho gwibin tangan wenyaka etan lup gul gwizimdi- sap aya-wal oso-walkam de gubiridan wenya, ane-biakam dena, walaskam dena, sap gola, hen nga maena. Hwëna kire zisi, zini hen sa abe hap de jal hap karek da gwibir. Hwëna Alap kim de kitak irik ginkim kon gwesibir hana'anka, Zen dekam sa hen zèbe mae hap hëndep de ëngaya gwen hap dena golzimdi. *

³¹ Hwëna beyana men zen sap angkam bose naban lowehe gwe'an, zen zen sa hwëna lamkam lure san ëgwër. Hen men zen angkam bose srëm wenya lowehe gwe'an, zen zen sa hwëna lamkam ngein sin ëgwër."

Yesus kim etan anakan gubiridakake, "Asa sa dal."

(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)

³² Yesus kim zère hon de ang ta gwen wenya ban Yerusalem san dep golëyaing gwe se'anka, Zëna man ngeirki. Dua-blaskam de zère hon ang ta gwen wenya aïrïn hip enlala nik ëbeya

---

* **10:30 10:30** "Sèrkam de beya tangankam," zen Yunani olkam "seratus kali lipatkam."

gwen da'ak- mae hap, “An banakan wëhë Yesus hup de jal hap Yerusalemk lwa'ak?” Lun kon men zen hen ang tan da'ak, zen hen aïrïn niban ang tan da'ak. Yesus ki zep dua-blaskam de wenya in ensa engka en golësyalhe halka, zao zep zëre hap dena hamal hap anakan tonbirida'anka,

³³ “Ola ansa emki ësan: Nen angkam Yerusalem san debe yaïng gwe se'an. Zëwe sa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa tapbla dazim- Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mam wenya kip, hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenya kip. Zen sa hwëna Asa de tan hap ola aha-en nul, hëndep Asa sa Yahudi srëm zi mo tahanak dep tapbla dazim.

³⁴ Zen sa hwëna Asa lamang da gwer, hen oltepkam hol-hol da gwer, hen sa Asa dangole gwer. Ki sa hëndep Asa dal. Hwëna yaklana dan-ahan, ki asa tïn nikon etan ngaya gwer.”

*Yakobus ne Yohanis ne kim Yesussu abe lakake:
(Mat. 20:20-28)*

³⁵ Ki zep Zebedeus mo walas darena Yakobus ne Yohanis ne Yesus hon apta zaka, ki zep zë enblaka, “Bian Guru, ano nik mo enlalana man lwa'ara- em de kirekam abe nikip syal gwibir-zimdin hip.”

³⁶ Ki zep takensizimki, “Em basae dwam eibi'ira?- Ëe de desa ep syal gwibir-zimdin hipye?”

³⁷ Ki zep ding ulblika, “Em kime teipsïnkïm ïrik gi'ïnka, ëe ama dwam ë'an- eno dam-taha

irgwa-taha nakon de hen teipsinkim inikirin hip.”

³⁸ Yesus ki zep ding gulzimki, “Hwëna ena home tame u'ira- in zebe abe ëndaye. Karek yawala men desa Ëe goltowe'ak, em wëhë desa de hen oltowen hap hohle ë'ara? Ëe men kire dohon-hon nakaë wei yu'uk, em wëhë hen desa de hen wei kun hip hohle ë'ara?”

³⁹ Ki zep ding ulblika, “Ëe ama hen hohle ë'an.”

Zao zep etan guzimki, “Eiwa, em hen esa tol oltowera- Ëe men kiresaë goltowe'akye. Hen Ëe men kire dohon-hon nakaë wei yu'uk, em hen kire naka esa lamkam wei kuli.

⁴⁰ Hwëna men zen de ano irgwa taha nakon hen dam taha nakon inikin'inka, desa Ëe bëjënë dam sosun. Zëwe de inikirin hip dena, zen diki ano Bian Zëna mensa dam sosuku, zen diki zen sa zë inikiri.”

⁴¹ Hwëna dare taha-tapkam de ahakore ang ta gwen wenya in kim zëno nik mo abe lan ola insa ësak, zen man tangan sisngin neizim'ik-mae hap, “Zen bap zen de mam ën hap abe lala!”

⁴² Yesus ki zep tingan tagal gulsuku, zao zep gubiridaka, “Ena dwan tawa nakake, Alapsa de tame tan srëm lang-langnak men zen anakan zënaka tim di gwibirin, ‘Ëe an teipsinni,’ zen man zëre kore naka jap nul sonenda gwenan hen nyaubirida gwenan.

⁴³ Hwëna em zëno mae mo kim bahem. Ebon mae onakon men zen mam gwen hap dwam

gwe'ara, zen diki tïngare zi mo babu gwen zi makan zen gwën.

⁴⁴ Hen ebon mae onakon men zen teipsin hip dwam gwe'ara, zen diki tïngare zi mo tana ïltikïnnik zen nikirin.

⁴⁵ Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna, Ëe an zi de Asa babu gweblan hap homë hatazak. Zep em hen ano tana wei san emki Asa zertro gwen. Sap Ëe tïngare zi mo tana ïltikïnnik de nikirin hibë hatazak- hëndep ère mo angsa de tïngare zisi dikim hïl tï sonebin hip sosok tazimdin hip.”

Yesus kim Bartimeus Bak, nwe ðimïnsï, dawem takake:

(Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43)

⁴⁶ Yesus kim zëre hon de ang ta gwen wenya ban Yerikok golëyaïng gweka, hen ahakore zi tra naban, dekon kim etan ëgwa ha'ak, hwëna zi nwe ðimïnnï ora alpna nikin'inka. Zëno bosenä Bartimeus, Timeus Bak mo tane. Zen te-ala hap kon aberbe ta sone gwibirki.

⁴⁷ Zen kim salka, “In Nazaret walya men Yesus taman'ara,” dekam zep taken soneblaka, “Yesus, Daud Bak mo Auyan-tane, asa tol

kwasang gwebla.” †

⁴⁸ Hwëna zi beyana in jalse nëblak, “Balkkam.” Hwëna zen mam tangankam kim taken sone gwe'anka, “Daud Bak mo Auyan-tane, asa kwasang gwebla!”

⁴⁹ Yesus dekam zep zausuku, ki zep gubiridaka, “Em kwang tan.”

Kim kwang da'ak, zao zep nenblak, “Em luwen, hen emki sëwehen! Yesus man emsa gublunda- zëbon osan de song gwen hap.”

⁵⁰ Zi nwe dìmìnni in dekam zep nabal-bakam de luwesik ane kìninkam deyol utuknu hiri gulin guk halka- Yesus osan dikim song gwen hap.

⁵¹ Yesus ki zep takensiblika, “Em basae dwam gwibi'ira?- Èe de desa ebe hap syal gwibir-blin happye.”

Ki zep ding gulbluka, “Bian guru, èe ama tangan nwesa de kara gwen hap dwam gwe'an.”

⁵² Ki zep ding gulbluka, “Angkam sap esa song gwer. Em mese Asa taibliblala, in zebe dawem gwenda.”

---

† **10:47 10:47** Bartimeus in kim Yesussu “Daud Bak mo Auyan-tane”kam taken soneblaka, zëno dam gulsunnu Yesus mo auyan-aza en hap denaka hom. Sap zëno hatan srëmnak, tingare Yahudi zini “Daud mo Auyan-tane”kam Israelsa de ngaya tabin hip de Zini nen guk gweblak. Sap Alap mo olsa de ayang gul gwen zini zen kirekam nonol nen gweblak, “Teipsin zini Daud Bak mo ausu nakon sa hatala- nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.” Zen hen man Desa enlala në gweblak, “Zi sang-sang karekna sa hen dawem ta gwibiri, hen karekkam de lowehen nakon sa hìl tì sone gwibiri.” Zep zi nwe dìmìnni in kirekam hen mes Yesussu dam tasiki.

Dekam zep ki hëndep nwena kara gweka,
dekam zep ora san Yesussu ang gwe sebla halka.

11

*Yesussu kim teipsin zi mo kim Yerusalem kon hut
du ane gukke:*

(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Yoh. 12:12-19)

¹ Yesus kim Yerusalemsa zigolek de ta'anka,
nonol zaitun tra nabare kwatap tekna de ë
darena Betania hen Betfagek zep golëyaing
gwe'anka. Dekon zep zëre hon de ang ta gwen
wenyaka dan-dan guzimki,

² “Em ëna wakin san song ën. Kime apta'an
haka, zao esa hëndep keledai tanena da tablan
naka hla lala- zi mo zersong gwen srëm naka.
Desa hül li-in halza.

³ Zi de emsa takensizimdinkim, ‘Em ba habe
hül li'ara?’- a kirekam ding ulzim, ‘Bian dwam
gwebla'ara. Zen sa etan nabakam zer sone
zala.’ ”

⁴ Kim song ëka, ki zep hëndep keledai tanena
insa hla laka- ora alpnak da dablak, lülikin
golek denak. Zao zep hëndep hül li inki.

⁵ Zini men zen zao ëzau'uk ki zep
dakensizimk, “Em ba habe hül li'ara?”

⁶ Yesus men kirekam guzimki, kire enkam zep
ding ulzimki. Dekam zep nenzimk, “Amki.”

⁷ Ki zep hëndep ërlwa halka. Kim ërhataka,
keledai mo tahan dannak zëre mae mo tahan
bajusa zep kang dasek. Ki zep zë hwëna Yesus
sewe seka.

⁸ Hen zi beyam-byana in baju zemka ora san
dëre dahak- desan de keledai tanena in Yesussu

zersong gwen hap. Hen ahakon yera ala makare naka ora alp san nublun gwe'ak, desa zep hen ora san dère dahal gwe'ak.

⁹ Zini men zen nangeirblin da'ak hen lun ang nēblan da'ak dekam zep ètaken gwe'ak, "Hè'ho, hè'ho!

An Bian mo bosekam nēsa dikim oto gulsun hup hata se'ara.

Hè'ho! Diki Alap Zen zēbe hap dawemsa golblan.

¹⁰ Diki Alap Zen teipsin zini Daud Bak mo Auyan-tanena ansa mas gweblan-Zen dekakim tatetekam irik gilki.

Hè'ho! Nen kitak teipsin tangan Zini Alapsa boltere tan!"

¹¹ Yesus kim hēndep Yerusalemk hata seka, Alap mo golak zep hēndep tilki. Zao kim amjanbiri sen'anaka, hwēna man zē nabakam kawē'ak. Dekam zep kon etan dua-blaskam de ang ta gwen wenya ban Betania san dep golēsek gweka.

*Yesus kim tenya arana heip gulkuke:
(Mat. 21:18-19)*

¹² Zao de yaklanak kim Betania kon etan Yerusalem san dep golēlwanda ha'an zaka, Yesus dekam zep usak gwe'anaka.

¹³ Langa nakon zep tenya arana hlaul inki. Alana bu-bung tangan nik zau'uk. Dekam zep mae hap syal hebirki, "Eini wēhē." Hwēna eini aha-en mae hom hlaulku. Ala enna, sap tenya ara mo tēn tamlenak hom dekam zau'uk.

¹⁴ Ki zep arana insa anakan gubirki, “Eno eini angkam hëndep molya dwinbik.” Zëre hon de ang ta gwen wenya dekam zep nasalblak.

Yesus kim pasar zini Alap mo gol tëm nakon golëalsa sonekake:

(Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Yoh. 2:13-22)

¹⁵ Yerusalemk kim etan yaïng gwëk, Yesus Zëna dekam zep etan Alap mo golak til zika. Dekam zep kon men zen Alap mo gol tëmnak Alap hap de golblan kire-kirena te-ala hap lirak da gwibik, desa golëalsa soneka. Meja-mejana men zao te-alana lirak da gwibik, hen komal-tum komal-tum maena men dekon mawa oholana lirak da gwibik, desa man kitak yal tazimki.

¹⁶ Tïngare zini dekam zep jalse gwibiridaka, “An orasa hom! Alap mo gola an san bahem ba maesa de teiredan naban taman gwe-gwezan!”

¹⁷ Ki zep zë hwëna tawa tabirki, “Alap mo olak man lwak:

‘Ano gola sa nen gwibir, “An tïngare zi ausu dekon Biansa gu sone gweblan hap de gol.” ’ Em an hwëna

‘sowë zi mo aning gol habe li kul sone gwe'an.’ ”*

¹⁸ Alap mo golak de syal ta gwen zi mo mam-mamna hen Musa mo olša de tawa ta gwibin wenya kim Yesus mo kirekam de gwibiridanna insa ësak, dekam zep tan hap orana dëbla'ak. Hwëna mae hap zë bung neisiblik, “Zi trana an sa hwëna zerzaunkum nësa karek dabilir.” Sap zi trana in man tangan

* **11:17 11:17** Yes. 56:7; Yer. 7:11

Yesus mo tawa tabinni insa sam neisibir-blik, hen man tangan dengguanbik.

¹⁹ Kim kawe'ak, Yesus dekam zep zère hon de ang ta gwen wenya ban Yerusalem kon etan golësek gweka.

*Yesus kim zère mo tenya ara heip gunnu in hap dena tawa tabirkike:
(Mat. 21:20-22)*

²⁰ Ka'ankam kim etan kak tangannak ara ausuna in san golëtaman gwe'anka, dekam zep hla nuk, "Zen mes tangan hëndep sa nakon sasan gwesikser."

²¹ Petrus dekam zep enlala gwibirki- in zen ki ir jowek, dekam zep Yesussu gubluka, "Bian, emki hlaun! Em mensa arana ir heip gulku, zen mes tangan hëndep sasan gwer."

²² Ki zep ding gulzimki, "Alapsa em taibliblan.

²³ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Eme Alap ensa tūngare enho naban anakan laibli gwebla'ak, 'Zen sa kirekam abe hap syal gwibir-blira,' ki em hen esa sèrkam de owasna syal ei gwibir. Eme dekam Alapsa abe la gwe'ak, 'Kwatap tekna an zen hinak zènaka ter sonen,' zen hëndep kirekam maka Alap ebe mae hap syal gwibir-zim'ira- em de taibliblankamye.

²⁴ Zen in zebë emsa gubirida'an: Em de ba mae hap Biansa abe ta gwenkam, anakan em taibli gweblan, 'Zen mes ap golblanda.' Zen dekam sa hëndep ep golblala.

²⁵⁻²⁶ Hen em de Alapsa abe tan hap enlala gwenkam, zi bose omka de taïl giblin naban bahem. Nonol em zi bose uk mo ep de karek

golblanna insa eititi gwibir-blin. Ki ere mo ngatan zi mo langnak de Bian dekam sa hen eno karek-karekna ep tap gulsublula.” *

Yesussu kim anakan dakensiblikke, “Emsa an nara tri ta se'ara?”

(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

²⁷ Yesus ki zep etan Yerusalem san dep golëlwanda halka. Alap mo gol tëmnak kim të nasen'anaka, dekam zep hen Alap mo golak de syal ta gwen zi mo mam-mamna, Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenya, hen Yahudi mo nol-nola ban Zëbon onak dep yaing gwezak.

²⁸ Zao zep dakensiblik, “Emsa an nara gubluka, hen nara emsa tri tase gwe'ara?—dekam de kirekam-kirekamna insa syal gwe-gwibin hipye.”

²⁹⁻³⁰ Ki zep ding gulzimki, “Ki Èe asa hen nonol emsa takensibiridal: baptis ta gwibin zini Yohanis Swesa san ha Alap tri ta seka? San ha zen zëre en mo ssonkam ki syal gwe-gweka? Eme nonol ap ding ulbli'ak, ki Èe asa hen emsa gubiridal, ‘Asa Zen tri ta se'ara, zebë kirekam syal gwe-gwe'an.’ ”

³¹ Dekam zep zë-en anakan donbi'ik, “Bëjen nen anakan ding gulblun, ‘Alap tri ta seka,’ ki hwëna zen sa nësa gubiridala, ‘Ki em ba habe desa laiblibla srëm gwek?’

---

* **11:25-26 11:25-26** Ayatna 26na Markus hom ale gulku. Hwëna aha zi Matius 6:15sa etan hyanak mas gulku. Zen a kirekam moye, “Em de aha zi mo karek-kareksa eititi gwibir-blin srëm kam, ki ere mo ngatan zi mo langnak de Bian hen molya eno karek-karekna ep tap gulsubluka.”

³² Hwëna anakane ding ulbli'ak, 'Yohanis zen zëre en mo sostonkam syal gweka,' ki hwëna zi trana an sa nësa karek dabir, sap zen Yohanissi mes-am anakan daïbli'ak, 'Zen eiwa Alap mo olsa ayang gul gwizimki.' "

³³ Anakan zep hëndep ding nulblik, "Ëe homë dam ulsu'un, 'Yohanissi zen trï tase gweka.' "

Ki zep hwëna ding gulzimki, "Ki Ëe hen molyë emsa gubiridak, 'Ëe an zëno syalsaë gol gwe'an, hen Zen Asa trï tase gwe'ara.' "

12

Yesus kim ola gulk sun blaonzimkike- Zënaka de Yahudi zi baes gweblan hap dena:
(*Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19*)

¹ Yesus ki zep gulk sun de blaonzimdinkim Yahudi mo mam-mamna insa tonbiridaka, "Zini man anggur ngasa eiyas tablaka. Alp san kolkam wale tablaka. Zao zep hen kasona hul gulku- anggur danna insa de zë tanakam it ta sone gwen hap. Hen gut de gola zao zep hen tauku- dekon de ngana insa kara ta ine gwen hap. Ki zep hwëna ngana insa te-alakam nga syal gwe-gweblan zi hip bohë ta guzim halka. Zëna dekam zep aha lang san holokam de zë gwën hap song gweka.

² Angguru in kim tëka, dekam zep zëre hon de babu gwen zisi zer soneka- zen de anggur dan te-ala hliksa zëre hap zerbla halzan hap.

³ Hwëna zini in zen ngana insa bohë dak, ki zep karekkam dangolek, hëndep ki zep nenblak, 'Wake, ki en lwahal!'

⁴ Anggur nga bina in ki zep etan ahanaka zer soneka. Desa hwëna man dësek, kire naka zep ol lamang naban nëralsa sonek.

⁵ Nga bina in dekam zep etan ahanaka zer soneka. Desa hwëna man nga bohë tan wenya in dak. Dekam zep hwëna ahakore babu gwen zini beyakam etan lup gul sone gweka, hwëna zini in kire enkam neibirida gwek. Ahakorena man dangole gwibik. Ahakorena man damera gwek.

⁶ Dekam etan nga bina in ba zisi dep?- zer sonen naye. Dekam zep guku, 'An angkam ëre en mo dang tininak de tane en am gwë'ara.' Hwëna man enlala gweka, 'Ëe sap asa ëre mo tane tanganna ansa zer soner. Desa sa blikip neisiblil.' Desa zep aumwa hap ein tangan zer soneka.

⁷ Hwëna desa kim hla da guk, ki zep nga bohë tan zini in zënaka nenbiridak, 'Wakin angkam zëre mo walas tangan hata'ara. Bi zik de tïnkim, an zen sa hwëna ngana ansa bi gweblala. Nen tan, ekakim nën bi ëblak!'

⁸ Dekam zep hëndep balk dak, zao zep tol hëndep dak. Tokna dekam zep ngana in kon ësan dep hiri dak.

⁹ "Zep nga bi nik mo zi lup gul sonenna insa kirekam neibirida gwek, zep zen banakan sa gweibirida zala? Zen sa zini insa tamera zala. Ngana insa dekam sa hwëna aha zi hip bohë tazimdi- dekam de zen anggur dan te-ala hliksa zëre hap zer gweblan hap.

¹⁰ "Ëe in zebë emsa gubirida'an: Em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam

ulsul?—

'Gol tauk gweblan wenyä mensa gol tenya baes neibik,

hwëna Bian Alap zep desa bolak ik gïlki.

¹¹ Zen diki Bian zëre mo syal,

hen nëno mae mo nwenak zen owas tangan.' " *

¹² Yahudi mo mam-mamna in kim kirekam Yesus mo gulk sun de ol blaoranna insa ësane gwe'ak, dekam zep anakan tame nuk, "O zëno ola an nëbon mae am ti'in." Dekam zep sap Yesussu de balk tan hap dwam nëbla'ak, hwëna zi beyam-byana insa näiribiridak, zep zë hli dak.

Yesus hon kim anakan de u siweblan hap yaing gwe zakke, "Roma mo irik ginni wëhë ol lamangkam gubi'inka?"

(Mat. 22:15-22; Luk. 20:18-26)

¹³ Yahudi mo mam-mamna in dekam zep Farisi zini teipsin zini Herodes hon de bitï gwen zi niban Yesus osan dep lup nul sonek- zen de Yesussu u nuka siweblan hap. Zen mes anakan ola aha-en nuk, "Yesus de anakan jalse gwenkam, 'Bahem Roma mo irik ginnik dep pajak te-alana kap ta gwizimdin,' zen dekam esa Roma mo mam-mamnak klak lal."

¹⁴ Zini in dekam zep Yesus onak yaing gwezak, ki zep nenblak, "Bian Guru, ëe mesë emsa tawa ëblak: Em in dam-dam enkame gwë

---

* **12:11 12:11** Yahudi zini kasokam gola dauk gweblak, zep mensa Yesus awe buku Mazmuru kon guku (Mzm. 118:22-23), zen nonol lonen kaso hap dena. Hwëna Orya ol zi hip, ngirin gol tenya ban enlalana anakan apde në'an, "Bol-zaun tangan wenyä," zep kirekam li nul sonek.

gwenda. Em Alap mo dwam gwibinni dam-dam enkame tawa ta gwibirida, sap ema hen zi mo husus gwibin maena damnake gollëwen srëmkam tonbirida gwenda. Sap em zi mo boresa home kara gul gwizimnira. Zen in zebë emsa lakensibli'an: Em banakane Musa mo titi tabin ola dam gulsu'ura? San ha nen sap esa Roma mo irik ginnik dep pajak te-alana ol gwizim? San ha bap nen?"

¹⁵ Hwëna Yesus mes tame tabirki, "An u siwen olkam ki Asa dakensiblinan." Ki zep ding gulzimki, "Em ba habe Asa balk la'an? Abe hap emki pajak hap de te-ala kasona insa ahanaka goltrëblan- Èe aka ki hlauk."

¹⁶ Dekam zep ahanaka nolblak. Ki zep hwëna gubiridaka, "Te-ala kasonak awe, an nara mo nwe-masesa zë yang dasik? Hen nara mo boresa zë ale nuk?"

Dekam zep ding nulblik, "Roma mo teipsin zi mo denakake."

¹⁷ Dekam zep hwëna ding gulzimki, "Ki Roma mo teipsin zini in mo bi gwibin kire-kirena amki zëbe hap etan lop la gweblak. Hen kirekam, Alap mo bi gwibin kire-kirena, amki Alap hap lop la gweblak."

Zao zep dengguanbla'ak.

*Sadukikam de gubirida gwen zini kim Yesussu tin nikon de etan engaya gwen hap dena dakensiblikke:
(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)*

¹⁸ Ki zep hen Sadukikam de gubirida gwen zini Yesus onak u siweblan ola ban yaing gwezak. Zen Yahudi mo aha hlikna- men zen

anakan tawa da gwibirinke, “Zini bëjen tìn nikon etan ngaya gwen.”

¹⁹ Zen ki zep hen dakensiblik, “Bian Guru, Musa Bak mo titi tabin olak a kirekam mo lwakye,

‘Zi de we zemka walas wë lan srëmnak tïnkim hli yunnu, zen oso zik de etan gonkam-zen de zë walassa aya zik mo weinak dep wë tan hap. Hen kirekam, oso zik de tïnkim, aya zik de hwëna we semna insa gonkam.’*

²⁰ Orep awe zini ki, beyana tuju enkam, aha-ere ane-bianna. Zëna zi nik zep nonol wenya golka, hwëna walas wë lan srëmnak zep tïlkï.

²¹ We nal zem insa hwëna oso zik zep etan golka. Zen hen walas wë lan srëmnak zep tïlkï. Zao hen etan dan-ahan nik etan golka. Zen hen walas wë lan srëmnak tïlkï.

²² Hëndep tujukam de aya-wal oso-walya in kire enkam zep sap nol gwëk, hwëna walas ën srëm ennak zep juwe gwëk. Wenya in hwëna aumwa hap zep tïk.

²³ Zep zen de etan ëngaya gwe'anam, men kirekam ahakon tawa da gwibirin, wenya insa nara mo wekam maka nenbi'in? Sap tujukam de zini in mes desa kitak nol gwëk.”

²⁴ Yesus ki zep ding gulzimki, “Em in ema ëbute gwe'an, sap em home Alap mo ola ban zëno sosen naban tame oso'an.

²⁵ Sap tìn nikon de etan ëngaya gwenkam, dekam molya etan zënaka kap da gwëk- men kirekam hen Alap mo dam taha nakore zini zënaka de kap tan srëmkam lowehe gwenanke.

---

* 12:19 12:19 Ul. 25:5-6

²⁶ Hwëna angkam tïn nïkon de ngaya gwen hap dena insaë emsa gubirida'an: Em bawalkam esa Alap mo ola an mo eini dam ulsul?- Musa kim syauk nubare te tyum-tyumnu insa hlaukuke. Zao Alap man-am Musasa gubluka,

'Ëe an eno auyan wal mo Alap- Abraham, Isak, hen Yakob Bak mo.'*

²⁷ Zep Zen tïn zi mo Alapsa hom. Zen ngaya wenyik mo Alap! Em in eiwa ema tangan ëbute gwe'an."

Yesus kim Alap mo titi tabin ola bol-zaun tangan wenyu gubiridakake:

(Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28)

²⁸ Yesus kim Sadukikam de gubirida gwen zi niban kirekam golëkeisa-keisa gwe'anika, hwëna Musa mo olsa de tawa ta gwibin zini ahana dekam zep hen salbla zaka. Zen kim anakan dam gulsuku, "Yesus dawem tangankam zëno mae mo ola ding gulzimmira," zen dekam zep hen anakan takensiblika, "Tingare Musa mo titi tabin ola kon, bol-zaun tangan wenyu enda zen moye?- desan de nen dawemkam ang ta gwen hapye."

²⁹ Yesus ki zep ding gulbluka, "Musa mo titi tabin ola kon, a zen tangan mo bol-zaun gwe'anye:

'Israel Bak mo ausu nakore zi, em ësane gwen: Nëno mae mo Teipsinnï Bian Alap Zë-en.

Ahana hom.

³⁰ Bian Alapsa em ensa lwa gweblan-

---

* 12:26 12:26 Kel. 3:6

tüngare enho naban, enlala naban, soston
naban, hen tim niban.’*

³¹ Ahana zen a kirekam moye:

‘Zi bose omka em kwasang gwibirida gwen- san
de enaka de kwasang gweblanna kiye.’

Ahana etan hom tangan- titi tabin ol darena
insa de kwë son naye.”*

³² Musa mo olsa de tawa ta gwibin zini in
dekam zep ding gulbluka, “In eiwa tangan, bian
guru!- in kirekame anakan gundaye, ‘Bian Alap
Zen Zen en. Ahana hom.’

³³ Hen anakan insa gunda, ‘Alapsa de ensa
lwa gweblanna, zen diki tüngare enho naban,
enlala naban, hen tüngare soston naban. Hen zi
bosyansa nen kwasang gwibirida gwen- san de
nënaka de kwasang gweblanna kiye.’ Eiwa,
Alap mo titi tabin ol darena in, zen tüngare
nëno mae mo aha titi tabin ola man tangan
kwei-kwik gu'un. Sap anakarekam dena,
dombasa de Alap hap tru tase gweblanna, hen
aha kire-kire maesa de lop ta gweblanna, zen
kitak lwala henna.”*

³⁴ Yesus kim anakan salblaka, “Zen dawem
tangankam enlala blala ban Asa ding
gulblunda,” dekam zep hwëna ding gulbluka,
“Em an angkam ema tangan Alap mo irik
ginnik de tin hip golek de gwe'ara.”

Dekam etan hom mae Yesus hon takensiblin
mae hap yaing gwek. Saher hap baes tak.

---

* **12:30 12:30** Ul. 6:4-5 * **12:31 12:31** Im. 19:18 * **12:33 12:33**
Hos. 6:6

Yesus kim Zënaka dikim sap dam tasin hip dena goltreizimkike:

(Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44)

³⁵ Yesus in kim nama Alap mo gol tēmnak tawa tabi'inka, zao zep hen takensibiridaka, “Musa mo olsa de tawa ta gwibin zini ba hap anakan tawa da gwibirin, ‘Israelsa de ngaya tabin hip de Zini, Zen teipsin zini Daud mo auyan-tanekam sa hata zala?’

³⁶ Hwēna Alap mo Enhona kim Daud Baksa bi gweblaka, zen dekam man-am guku, ‘Bian Alap man ano Teipsinni gubluka, “Ère mo dam taha nakon emki nikirin-dekon de hen teipsinkim irik gin hip. Ki asa hwēna ebe hap de jal zini ere mo tana ìltikinnik sisik gulin.” ’*

³⁷ Zep Daud insa Israelsa de ngaya tabin hip de Zini insa “Teipsin Zi’kim gubluka, ki Zen banakan sa zēno auyan-tanekam hata zala?”

Zi trana in zen Yesussu sane dak man tangan zēno ola isrip-sri neibik.

Yesus kim anakan tawa tabirkike, “Bera, Musa mo ol tawa tabin zini in enlala kwae naban!”

(Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸ Yesus in kim zē nama tawa tabi'inka, ki zep gubiridaka, “Bera, Musa mo ol tawa ta gwibin zini in enlala kwae naban! Zēno mae mo kwaena in mana ebon mae hliminnik. Zen baju dawem-dawem alala tan naban zi nwe san zēnaka nolētrēnda gwenan- zi dikim blikip gwesibirida gwen hap. Zen hen man ēdwam gwe-gwenan- dekam de aha zi tagal gwen

* **12:36 12:36** Mzm. 110:1

maenak anakan gubirida gwen hap, ‘Dawem, bian guru.’

³⁹ Zen hen but srëm golak ngeinnik de komal tumnak de teinikirin hip ëdwam gwe-gwenan-hen tembane yawal maenakye.

⁴⁰ We wal sem-semna zen hen man anakan ahap da gwibirin, ‘Ëe asa tol eno zi swe mo kire-kire hli tandanna ebe hap tagal tasibir.’ Hwëna zen sowë enlala naban mas neibirida gwenan- dekam de zëre hap mamkam hli ti irin hip. Hwëna zëre mae mo karekna insa dikim aha zi hlaulzimdin srëm hap, zep but srëm gola kon zi nwenak Alapsa mam blalkam nen sone gweblanan- dekam de zi kil tïbin hip, ‘Zini an airis.’ Hwëna dekam zënaka de karek tabin hip denaka kim mam nulsuk gwenan.”

We sem tahalhana kim te-ala wasgenena Alap hap ing so sonebla zakke:

(Luk. 21:1-4)

⁴¹ Yesus kim nama Alap mo gol tëmna nikin'inka, dangna kim Alap hap de te-ala kang ta gweblan peti san gwëka. Zen man kon kara tabi'inka- zi beyana men zen te-alana petina iwe Alap hap bitï da sone gwebla'an zakke. Te-ala beya wenyä dekam beyakam Alap hap bitï da gwebla'ak.

⁴² Ki zep hwëna we sem tahalhana hen hatak. Zen dekam zep hen te-ala kaso dare tolsa ing so sonezak- sepulu rupia makare naka.

⁴³ Yesus ki zep zëre hon de ang ta gwen wenyaka haen gwibiridaka, zao zep gubiridaka, “Eiwa denakaë emsa gubirida'an: We sem tahalhana an mes tingare ahakore zini

kwei-kwik gulun- men zen sap te-ala mam-mamna bitī da sone gwesana zalye.

⁴⁴ Sap ahakon in zen bitī da gwe sanzal, zère mae hap de hlikna nama beya nik ërlwazim'in. Hwëna we sem tahalhana an mes tingan ing gulun- zën dikim tol sap gwën hap denaka. Angkam zère hap dena hom tangan."

13

Yesus kim anakan hamil hap gubiridakake, "Aumwa hap denak, a kirekam sa lwa song gwer."

(Mat. 24:1-44; Luk. 21:5-33)

¹ Yesus kim Alap mo gola kon te soka, zère hon de ang ta gwen wenyik zep ahanik gubluka, "Bian Guru, emki sap hlaun. Alap mo gol yala an wehasa hom. Man tangan kwa nuk. Hen zëno kaso kong ta zahenna nwe awes tanganna!"

² Ki zep ding gulbluka, "Eiwa, emki gol yala ansa kara gun. Zëno kaso kong ta zahenna aha-en mae molya lwak. Zen tingan tangan sa dri nulsul."

³ Yesus ki zep kon zère hon de ang ta gwen wenyu ban zaitun tra nabare kwatap tek san dep golëyaing gwe seka. Zëna nikirinkim Alap mo gola in san zep dangna gwë ine haka. Hwëna dekam zep Petrus, Yakobus, Yohanis, hen Andreas mae golek de dazak- olsa de zë zë-en takensiblin hap.

⁴ Zao zep dakensiblik, "Asa en emki gubiridan: Alap mo gola insa dri yulsun hup gubiri, zen bawalkam sa ki lwal? Hen banakare

owassa asa hla kul gwer?- dekam de anakan dam gulsun hupye, 'Aumwa hap de yaklanak dep angkam man golek de gwe song gwe'an.' "

⁵ Yesus ki zep ding gulzimki, "Salok-salokkam lowehe gwek. Emsa mana yasik da gwibirink.

⁶ Sap zini beya nik sa ebon mae onak anakan ëboton gwe-gwezal, 'Ëe an Zen- Yesusye.' Hëndep zen sa zini beya tangankam yasik da gwibir.

⁷ Em de anakan ësane gwe-gwenkam, 'Zëwe man ëeija'an,' hen anakan, 'Awe hen sa ëeijazal,' hwëna em dekam bahem ëairi gwen. Sap zen nonol kirekam sa Alap mo dwam gwibin sin lwa gwer. Hwëna dekam bahem ëkil gïl gwen, 'An aumwa hap denak mes zaul, zep ki lwa'an.'

⁸ Aha zi ausu nakorena aha zi ausu naban sa ëeija gwer, hen aha irik gïnni aha irik gin niban sa ëeija gwer. Lang yala an san jïngïli mam enkam sa taïlida gwera, hen usak yala sa hatanda gwer. Zen kirekam sa karekna nonol lone sennak lwa gwer. Zen men kiye: We de jaha gwen hap eisbir anensa sëwehe kininna. Zen dekon sa ki hëndep sang-sangna dohonse gwe song gwer.

⁹ "Em terya-tyakam lowehe gwek. Sap emsa sa dahyo gwer, hen but srëm gol-gol san sa emsa lup nulhal gwer. Zao sa emsa dangole gwibir. Hen emsa sa pemerinta mo teipsin-teipsin wenya kip anakan nolëtrei gwizim, 'An hen ahana Yesus hon de ang gwe-gwenna.' Hwëna zen kirekam Alap mo dwam gwibin sin sa ki

ebe mae hap lwa gwizim- em dikim zë abe hap denaka ëton gwen hap.

¹⁰ An na-en molya tap gwek. Diki nonol tïngare zi ausu hap sa ëngaya gwen hap de ol dawemsa nolzim halada gwer. Zen diki dekam sa aumwa hap denak zaul.

¹¹ Men dekam de emsa dahyo gwe'ak hen lup nulhal gwe'ak, em bahem anakare hap enlalana ëbeya gwe-gwen, 'Ëe banakarekam asa zë ding gulzim?' Sap men kirekam de ding gul gwizimdin hip dena, zen emsa de taken-taken gweblan ennak sa ki Alap mo Enho ebe mae hap gol gwizimdi. Zen dekam em ding gul gwizimdin. Sap dekam Zen Alap mo Enho sa eno ëk tihï san ding gul gwizimdi.

¹²⁻¹³ Emsa sa tïngare zini husus neibirida gwer, sap em an Asa de ang gwe-gweblan wenya. Zep a kirekam sa ebe mae hap lwa gwizim: Emsa ere mae mo aya-wal oso-wal tanganna sa tameran hap nolëgu gwer. Hen emsa ere mae mo bi walya sa tameran hap nolëgu gwer. Hen ere mae mo walasna sa emsa abe hap de jal hap nolëtobe gwe-gwer, hëndep tameran hap sa hen emsa nolëgu gwer. Hwëna em in zene Asa de taïbliblannak tatem ëzauk gwe'ak, hëndep aumwa hap denak de hata'ak, em esa ëngaya gwer.

¹⁴ "Ëe ol tan-tanna ansaë ebe mae hap golzim'in: Em esa teipsin zisi hla lal- Alapsa de lamang tan hap de karek yawalsa de Alap mo golak goltïl zïnnak, men kirekam orep Alap mo ol ayang gul gwen zini Daniel Bak gubiridakake. Zen dekam esa anakan tame ul, 'Angkam

aumwa hap de yaklanak man zau'un.' Dekam Yerusalem mo langnak de zini em kwatap san dep ëheya-hya gwek."*

Hwëna ëe, Markus, ama Yesus mo ola in hap emsa gubirida'an: Em in zen bukuna ansa aha zi hip baca ul gwizimk, dawem enkam srip ulsuk gwizimk. Yesus dekon anakan ayang gulku,

¹⁵ "Dekam zini men zen de gol homan nakon lowe he'ak, zen bap zen etan gol mwa san ba maesa de gon hap bëti gwehan.

¹⁶ Hen nganak de syal tandan wenya, zen bap zen etan gol sandep lwan dahan- baju sal-sal maesa de teisyan hapye.

¹⁷ Kwasang tol, we walya u nubare wenya, hen nama de walassa momkam taizï gwibin wenya. Zen tol banakan molya ëasendak.

¹⁸ Zep Alapsa anakan abe la gwek, 'Karek yala in bap zen o dil gwennak jowen.'

¹⁹ Kirekam abe la gwek, sap Alap kim ngli naban okama naban yang sosuku, hëndep sërkam de karek yala an de jowenkam, kirekam de lang dohon-hon gwenna hom mae jowek. Hen zëno hyanak etan molya kirekam okamanak jowek.*

²⁰ Hwëna Alap man zëre mo hlil irin zisi kwasang gwibiridaka, Zen zep anakan hamil hap guku, 'Karek yawala in bap zen tangan holo gwen. Ki hwëna zini kitak tangan sa juwer.'

²¹ "Dekam zi de anakan emsa gubiridanna, 'Nësa de ngaya tabin hip de Zini men angkam

---

* **13:14 13:14** Dan. 9:27; 11:31; 12:11   * **13:19 13:19** Dan. 12:1

awe gwë'ara,' ahaksa, 'Zëwe gwë'ara,' em bahem taïblibirida gwen.

²² Sap dekam yasik ta gwibin hip de zini beyakam sa yaing gwe-gwer, hen zen sërkam de owas-owasna sa syal nei gwibir- anakan dikim emsa boton ta gwibin hip, 'Ëe an Zen, emsa de ngaya tabin hip de Zi niye.' Ahaksa anakan de emsa boton ta gwibin hip, 'Ëe an Alap mo olsaë ep ayang gulzim'in.' Zep hëndep Alap mo hlil irin zini hen desa de taïblibiridan hap sa hen ëalp gwesil.

²³ Zep em terya-tyakam lowehe gwek. Zen in zebë kirekam de lwan srëmnak hamal hap emsa tawa ta gubirin."

Ngatan zi mo lang nakore Zi Tangan de etan lwa halzan hap de ol:

(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)

²⁴ "Lang dohon-honna in kim de hya gwesil'ik, zen hëndep dekam sa 'yakla nwena kawesili.

Benna hen molya ngatan gwek.

²⁵ Hen keisni sa ngli nakon ëlan nahla gwera, hen nglinak de teipsin-teipsin dowla-dowala sërkam sa ëilman gwe nasen gwer.'*

²⁶ Zen diki dekam sa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa but de zerati gwe zannak hla dase gul. Zen dekam asa ëre mo sosen naban ngatan yawala ban ziati gwezal.*

²⁷ Ki asa hwëna ëre mo dam taha nakore zini lup gul soner- zen de ëre mo hlil irin zisi

---

* **13:25 13:25** Yes. 13:10; 34:14; Yeh. 32:7; Yl. 2:10; 2:31; 3:15

* **13:26 13:26** Dan. 7:13

tüŋgan en tangan tagal gulsun hup, sap yakla hata sezan nakorena, hēndep nikin anen nakorena, hēndep eiha-lip eiha-lip nakorena.

²⁸ “Zep aumwa hap de yaklasa de dam gulsunnu, zen tenya dēren nakon de langsa dam gulsun makan. Em kime tenya dērenna anakan hla kul gwenan, ‘Man alsik, hen angkam man etan ala gwe'an,’ zen dekame anakan tame ul gwenan, ‘Angkam sasa gwen hap ki lwa'an.’

²⁹ Zen hen kirekam, kirekam-kirekam karek yala insa kime hla kul gwe'ak, zen dekam esa anakan dam ulsuk gwer, ‘Angkam Alap Zēn de kitak irik gīlzīn hap denak man zau'un!’

³⁰ Eiwa denakaē emsa gubirida'an: Em an zen okamanak lowe he'an, molye kitak juwek, zen dekam sa ki tūngan lwal. *

³¹ Ngli naban kama naban sa jek-jak nēr. Hwēna ano ola, zen hēndep denaban sa lwa gwer.

³² “Hwēna zini molya ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna ano lwa halzan hap dena anakan tame nuk, ‘Yaklana’ ahaksa ‘Jamna dekam sa hata zala.’ Alap mo dam taha nakore zini hen molya. Tane zem Aena homē hen tame gu'un. Zen diki tawana Bian Zē-en.

---

* **13:30 13:30** Yesus mo ola an, san ha mae hap?– Zēnaka de taīblīblan wenyaka de karek ta gwībin hip dena hen Yerusalemā de dre tan hap dena (Mat. 24:4-22; Mrk. 13:5-20; Luk. 21:5-24). Yerusalemā tahunna tuju-pulukam dre dak. Dekam men zen Yesussu sane da'ak, hom ahakon juwe'ak. Zep zēno ola an, Zēn de etan lwa halzan hap hom.

³³ Zen in zep salok-salokkam terya-tya naban Asa kara ë gweblak. Sap ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna ano etan de lwa halzan hap de yaklana em molye tawa ëblak.

³⁴ Zep zen mae mo kim lwa'an: San de kama bi nik de aha lang san holokam song gwenna. Zëre hon de ëbabu gwe-gwen zi hip maka syalsa anakan wei yul sone guzim ha'ara, 'Em ano tim bwanak ansa syal gwe-gwibir.' 'Em wakinsa syal gwe-gwibir.' Ora top san de kara gwe-gwen hap de zini, desa sa anakan gublula, 'Em dawem enkam salok-salokkam asa kara gwe-gwebla.'

³⁵ Zep em hen kirekam salok-salokkam Asa kara ë gweblak. Sap em molye anakan Asa tawa ëblak, 'Ano mae mo Teipsinni dekam sa etan hata zala. San ha kam-en? San ha ngirin tatem? San ha oho-bunggun nuban sa, ahaksa kak tangannak?'

³⁶ Anakan em ëalp gwe-gwen, 'Bap Zen asa ni truwarnak hlauludazan!'

³⁷ Zep angkam en de Asa salblan wenya, em ensa homë ki gubirida'an. An hwëna tïngare zisië hamal hap gubirida'an: Salok-salokkam em terya-tya naban Asa kara gwe-gweblan!"

14

Yesussu de tan hap kim aningkim ola aha-en nukke:

(Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Yoh. 11:45-53)

¹ Yaklana dekam dan nola kini'ak- Paskanak dikim zaun hupye. Paska yaklanak kim zauk, zen dekam zep hen ëkon gwesik hanak-

aha-ere minggukam de ragi srëmkam rotisa tru ta gwen naye. * Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Musa mo olsa de tawa ta gwibin wenya, zen hen dekam zep anakan orana dëbla'ak, “An banakarekam esa aningkim Yesussu tan hap dokwak lal?”

² Hwëna man hen ëguk, “Yakla yalak awe bap nen balk tan, sap zini beya tangan nik dwam nëbla'an. Ki deban mae esa mamkam ëilman gwer.”

*Yesussu kim wenya irase dawem nabare minyakkam nola kon hlë tablakke:
(Mat. 26:6-13; Yoh. 12:1-8)*

³ Yesus ki zep Betania san dep zëre hon de ang tan wenya ban golësek gweka. Zëwe Simon mo golak zep golëbiti gweka. Simon in, men zen orep kusta gwekake. Yesus kim golëtembane ta'anaka, hwëna wenya dekam zep zëbe hap de kwasangsa goltrëblan hap hatazak. Zep te-ala mamkam de gon minyak, sërkam de irase dawem nabarena, golhatazak. Kirekam de kaso botola bëjen mat-matna ulsun. † Zep kim

---

* **14:1 14:1** Paskana zen Yahudi mo olkam enlalana “tamaran.” Zen dekam de enlala gwibin hip- in kim Alap mo dam taha nakore zini Israel mo gol-gola tamankake, Mesir mo gol-gol san de tilidan hap. Mesir mo nonol wasna dekam zep juwek. Owasna insa de hlaukum, dekam zep Mesir mo teipsinni Israel mo zi ausu nakore zini insa gubiridaka, “Dikire sek gwek.” (Kel. 12:1-51) Ragina zen rotisa de syal gwibinnik mas nul gwenan-dekam de hop gwen hap. Musa man Yahudi zisi gubiridaka, “Paska yaklanak hen zao de minggunak, rotina ragi srëmkam tru la gwek.” (Ul. 16:1-8). † **14:3 14:3** Minyak nabare botola mensa golhatazak, zen hen kaso nwe-aweskam de syal gwibinni.

golek de ta'anzak, dekam zep botola insa ëk tihî nakon kam sok, dekam zep minyakna inkam Yesussu nola kon hlë tablak.

⁴ Hwëna ahakon men zen zë lowe he'ak, dekam zep husus neibi'ik, hen dekam zep donsubi'ik, “Zen ba hap minyakna insa kitak tangan zalta dep hlei yul soneblanan?”

⁵ Dawemna diki minyakna in te-ala hap de lirak gulunam, te-alana mam tangan naka maka nöp zerzinnin. † Desa emaka tahalha zi hip kae ë gwebla-zim'in.” Kirekam zep wenya insa jakal neibi'ik.

⁶ Hwëna Yesus dekam zep gubiridaka, “Dikire gwëk. Em ba habe wenya ansa lonsubi'in? Zen man tangan sam gwesil- kirekam de Asa gwëblankamye.

⁷ Sap tahalha wenya em desa nama esa olëlowehe tine gwer. Em de mas gwibirida gwen hap ëdwam gwe-gwenkam, em sap esa dekam mas eibirida gwer. Hwëna Asa em molye dakal hap ërgwë gwëk.*

⁸ Insa irase dawem nabare minyakkam Asa hlë tablanan, zen hamal hap ki Asa gwëblanan-deban de Asa drë nwanun hap. Zen dekon etan banakan dep?- aha syal maesa de abe hap syal gwibir-blin hapye.

---

† **14:5 14:5** Mensa Yohanis “te-alana mam tangan”kam ale gulku, desa Yunani olkam “300 dinar”kam ale gulku. Te-alana dinara zen zëno mae mo perak tangankam de te-ala kaso, hen zen dekam anakarekam de äitbin: Zi de aha-ere yakla blalkam syal gwenna, zëno gajina dekam aha-ere dinarkam. Zep 300 dinara, zen te-alana mam tanganna- san de tiga-ratuskum de zi mo aha-ere yaklakam de syal tan gajina kiye. * **14:7 14:7** Ul. 15:11

⁹ Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Tîngare lang san kim Alap onakore ol dawemna nol halada gwe'ak, wenya ansa kirekam abe hap syal gwibir-blinan, desa hen sa aïsîl nei gwibir. Hêndep wenya ansa zep sa eititi neibir srêm gwer.”

*Yudas kim Yesussu zergukuke:
(Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6)*

¹⁰ Dua-blaskam de zêre hon ang ta gwen wenyik mo ahana, ëna Kariot walya Yudas Bak dekam zep Alap mo golak de syal tan wenyik mo nol-nol san dep song gweka- Yesussu de zêbe mae hap zerguzimdin hip.

¹¹ Salblankam man tangan sam neisîblik. Dekam zep nenblak, “Te-alasa asa ebe hap ërblal.” Dekam zep hêndep Yudas Bak in orana tēbla'an- Yesussu dikim sowëkam balk tan hap denaye.

*Yesus kim Paskanak dep de tembanena zêre hon de ang ta gwen wenya ban golëtembane takake:
(Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-14,21-23; Yoh. 13:21-30)*

¹² Rotisa de ragi mas gun srëmkam tru tan hap de minggu mo nonol yaklanak kim zauk-yaklana men dekam Paskanak dep de tembane yawalak dep domba zahona Alap hap blom da gwibir-blikke, zêre hon de ang ta gwen wenya in dekam zep Yesussu dakensîblik, “Bian, endawe esa Paskanak dep de tembanena aban mae zitwenblala?- ëe akakim zao hamal uk.”

¹³ Dekam zep dan-dan guzimki, “Em Yerusalem san song ën. Zêwe esa zini

ärtowera- kama ngatdarakkam de weya blome gwiren halzan naban. Zen desa ang ëbla.

¹⁴ Gola men zao de tîk, em hen zao lîl. Zao gol bi naka enbla, 'Bian Yesus man emsa takensîblîla, "Ëe teksonna enda zao asa ëre hon de ang ta gwen wenya ban Paskanak de tembanena zitwenblal?" '

¹⁵ Zen sa ebe nikip gulk de tekson yawalsa zertreizimdi. Zëwe kire-kirena mes ototo da guk, hen komal tum maena sowe henna. Zao hamal ul guk."

¹⁶ Zi darena in dekam zep hëndep song ëka, zao zep hëndep oltoweka- men kirekam Yesus guzimkiye. Zëwe zep hëndep tembanena hamal ul guku.

¹⁷ Kim kawesîk, Yesus Zëna dekam zep sepulukam de ahakore zëre hon ang ta gwen wenya ban golëyaïng gwe zaka.

¹⁸ Kim golëtembane ta'anaka, zao zep gubiridaka, "Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Em an zene aban értembane gwe'an, ahanik sa Asa zertrëra- zao de Asa balk tan hapye."*

¹⁹ Kirekam de gubiridannak kim nasalblak, dekam zep enlalana ëdowe hanak. Dekam zep aha-en aha-enkam dakensîk gwebla'ak, "San ha asa tol home yap ki gublunda?"

²⁰ Ki zep ding gulzimki, "Nen an zene apdenak roti apna kolho honak os-os la ine gwe'an, ahana sa Asa zertrëra- zao de Asa balk tan hapye.

²¹ Men kirekam Alap mo olak ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna abe hap dena lwak,

---

* **14:18 14:18** Mzm. 41:10

zen hëndep kirekam asa til. Hwëna kwasang tol, zini men zen Asa dikim zë balk tan hap zertrë'ara, zen sa karekna mam tangan naka Alap onakon hlaulu. Zen an zik de jaha gweblan srëmkam maka sam gwesikî, sap dekam zen molya karekna mam tangan wenya insa goltowe'anam."

Yesus kim zëre mo timsi de enlala gwe-gwibin hip de tembanena nonola golzimkike:
(*Mat. 26:26-30; Luk. 22:15-20; 1Kor. 11:23-25*)

²² Kim tembane ta'ak Yesus ki zep rotina gul ineka, ki zep Alap hap rotina in hap dawemna golblaka, ki zep ahap gul guku. Dekam zep zëre hon de ang ta gwen wenya in hap anakare ola ban kap tazimki, "Em twenblandan. An ano timni."

²³⁻²⁴ Ki zep hwëna anggur ho nabare mokna zer ineka, dekam zep etan Alap hap dawemna golblaka, ki zep hwëna zëbe mae hap anakare ola ban zerzimki, "An ano kala zen. Zen sa ano tim nikon wet sol- Alap mo zi niban de ol ziaha-en gun ësesa dikim sul sonen hapye. Zep zini beya tangankam sa ano kala kon Alap mo nwenak ëdakastil gwer."* Dekam zep tingan notdebik.

²⁵ Ki zep gubiridaka, "Eiwa denakaë emsa gubirida'an: Ëe angkam na-en molyë anakare anggur hona etan otdek. Hwëna ano Bian mo irik ginnik kim de hata'ak, zen diki dekam asa anggur ësesa ziotdebir."

---

* **14:23-24 14:23-24** Kel. 24:8; Yer. 31:31-34

²⁶ Ki zep hwëna Alap hap de tërya dak. Kim dasik, dekam zep hwëna zaitun tra nabare kwatap tek san dep golësek gweka.

Yesus kim Petrussu damnak gublukake: "Em esa Asa zabablala."

(Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Yoh. 13:36-38)

²⁷ Ki zep zère hon de ang ta gwen wenya insa gubiridaka, "Em namen kitak esa aïrïn hip Asa hli la gukhal. Sap Alap mo olak man lwak, 'Ëe asa zaho ta gwibin zini insa karek tal. Zaho zem dekam sa men-san an-sankam heya-hya gwer.'*

²⁸ Hwëna Bian kim de etan Asa ngaya ta'anka, Ëe asa dekam emsa Galilea san dep ngeirbiridal."

²⁹ Petrus dekam zep ding gulbluka, "Ahakorena an sap sa heya-hya gwenkam Emsa hli dasil. Aena tangan molyë Emsa hli tak!"

³⁰ Yesus ki zep hwëna ding gulbluka, "Eiwa denakaë emsa gublu'an: Namen ayang de gunsu dan son srëmnak, em dekam esa anakan de Asa zabablanna dan-ahan soblala, 'Zini in ëe homë tame ta'an.' "

³¹ Petrus dekam zep udobe naban ding gulbluka, "Bian, ëe apdenak asa Eban lil. Ëe molyë tangan Emsa zabablak." Ahakore wenya kirekam zep sap hen ëgu anek.

Yesus kim Getsemani kon Biansa gu soneblakake: (Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46)

---

* 14:27 14:27 Zak. 13:7

³² Getsemanik kim golëyaïng gwe naka, zao zep gubiridaka, "Awe teinikin guk. Ëe ama ë-en Biansa gu sonebla'an."

³³ Hwëna Petrus, Yakobus, hen Yohanis mae ensa zep gubiridaka- zen en de ang gweblan hap. Hwëna zao zep enlalana sërkam tangan dowebla hanaka, hëndep hlik gwebla hanan hap alp gwesiblika.

³⁴ Dekam zep gubiridaka, "Ano enlalana sërkam tangan dowe hananda, hëndep tïn hibë alp gwesï'in. Em awe Asa ërgwëk, hen enlala naban esa loweher- Alapsa de abe ta tinen naban."

³⁵ Zëbon mae onakon kim engka en langa gwe halka, zao zep kamanak ik gwe heka. Dekon zep sap karek yala insa de wei yun srëm hap Alapsa anakan abe taka,

³⁶ "Bian, toton banakare maena hom- eno syal gwibin srëm hap denaye. Karek yawala ansa Ëe goltowe'an, diki Em Abon onakon langa gulsun. Hwëna ano dwam gwibin sin bap zen lwan. Diki ere mo dwam gwibin sin zen lwan."

³⁷ Alapsa de abe ta gwenna kim hya gwesiki, dekam zep etan zi dan-aharena in osan dep lwa halka. Hwëna ni truwennak zep hlauluda zaka. Petrussu zep zë gublu zaka, "Simon, em san ema ta'ara? Em san bëjen em engka en mae Asa zersalen!"

³⁸ Ki zep etan gubiridaka, "Enlalakam lowehék. Alapsa e-en e-enkam abe la tinek. Kareknak ema altilink. Sap eno mae mo enho enna dawemsa de sap syal gwibin hip dwam

gwe-gwenda, hwëna eno mae mo timni in tatete naka hom.”

³⁹ Zëna dekam zep etan gweyoka- men dekon Alapsa gu soneblaka, desan dep. Dekon zep men kirekam nonol abe taka, kirekam etan abe taka.

⁴⁰ Kim hya gwesiki, dekam etan ni truwarnak zep hlaluda'an zaka. Sap zëno mae mo nwenan man tangan nwe-alk hap ëdohon-hon gwek. Kim zë jalse gwibirida zaka, balk enkan zep nasalsiblik. Banakan dep?- ding gulblun naye.

⁴¹ Dan-ahanna kim etan zëbon mae osan dep lwahal zaka, dekan zep gubirida zaka, “Em san namae ni truwan hap ëdwam gwe tine'an? In syake! Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa angkan man karek-karek gol gwen zi mo tahanak dep tapbla dazim'in.

⁴² Dekan luk tak! Nen sek gwen. Emki hla tan. Asa de zergun hup de zini angkan man hata'ara!”

Yesusu kim balk dakke:

(Mat. 26:47-53; Luk. 22:47-53; Yoh. 18:3-12)

⁴³ Yesus in kim nama ton'anka, Yudas, dua-blaskan de zëre hon ang ta gwen wenyik mo ahana in, dekan zep zi beyam-bya naban Yesusu de balk tan hap golëyaing gwe'anka-nëbok te tek teiredan naban, mensa Alap mo golak de mam-mamna hen Yahudi mo nol-nola nenbiridakke.

⁴⁴ Zen mes hamal hap anakan gubiridaka, “Men desaë babang ta'ak, zen zen- zini inye. Zen desa balk lahak, hen dawemkan kara lak.”

⁴⁵ Yudas kim golëyaing gwe'an zaka, ki zep hëndep Yesussu babang tan naban gublu zaka, "Guru."

⁴⁶ Dekam zep hëndep balk dazak.

⁴⁷ Hwëna ahana men zen zëwe zau'unka, dekam zep nëbokna mol ineka, dekam zep Alap mo golak de teipsin tangan zi nik de babu gwe-gwen zini sap zïp soka. Hwëna ing ala en naka zep blansibli kinika.

⁴⁸ Dekam zep Yesus gubiridaka, "Em san Asa jal zisie hla lal?– zebe Asa de balk tan hap nëbok te tek teiredan naban yaing gwenan zalye!

⁴⁹ Ëe men yakla jamkam Alap mo golak emsa tawa ta gwibik! Dekam ba habe zë Asa balk la srëm gwek? Hwëna an desae angkam syal eibi'in, zen men desa orep Alap mo ol ayang gul gwen zini abe hap dena ale nukke. Zao dikim zaun hube kirekam syal eibi'in. Ena hwëna home tame u'in."

⁵⁰ Zëre hon de ang ta gwen wenya in dekam zep kitak heya-hya gwenkam hli dak.

⁵¹ Ëe an Markus dekam walyak. Ëe kaen ala gun en nabanë sap ang gwebla song gwe'ak. Hwëna asa hen maka balk dak.

⁵² Hwëna kaen enna in kon zep sap asa irik dasik. Zao zebë hëndep hli yuk. Dekon irkan zebë heya gwek.

*Yahudi mo teipsin sinodenak kim nërhatkke:
(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-55,63-71; Yoh.
18:13-14,19-24)*

⁵³ Yesussu ki zep nërsong gwek– Alap mo golak de teipsin tangan nik mo gol san dep.

Zëwe mes Yahudi zi mo teipsin sinodenak dena kitak etagal gwesik gik. Zen ahakon Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna, hen ahakon Yahudi mo nol-nola, hen ahakon Musa mo olsa de tawa ta gwibin hip de wenya.

⁵⁴ Petrus zen lun sap-sap gwen dankam Yesussu ang gwebla song gweka, hëndep zen hen teipsin tangan zini in mo gol tēmnak hata zaka. Kol sonna iwe kim til zika, zao zep teipsin zini insa de kara ta gwen hap de jana nabare zini syauk tuwirinnik hlauluda'anaka. Zen zao zep hen nikin'in zaka.

⁵⁵⁻⁵⁶ Alap mo golak de mam-mam wenya hen tūngare teipsin sinodenak de wenya zen orasa dēbla'ak- dekam de Yesus hup boton ol blo-blosa mam gulblun hap, dekam de tan hap. Hwēna sap beya nik blo-blo tan ola ban nolluwe gwe'ak, hwēna zēno mae mo ola in hom mae apde nēk, zep dekon de karek tan hap dena hom dam nulsuk.

⁵⁷ Dekam zep etan ahakore nik kire ola ban nolluwek,

⁵⁸ "Zini an ēe kiē asalblak. Zen man guku, 'Alap mo gola an mensa zini dauk, ēe asa dri yulsul. Hwēna yaklana dan-ahan ki asa hwēna owas hap syal gwibinkim etan sul soner- zi mo syal gwibin srēm naka.' "

⁵⁹ Hwēna dekam hen nama bējen karek tan, sap zēno mae mo ēkira-kla gwenna in hom ahanik mo ban apde nē gwe'ak. Kitak man ēsrēn-srēn gwe-gwizim'ik.

⁶⁰ Alap mo golak de teipsin tangan zini in ki zep zēno mae mo ngirinnik luweka, ki zep

Yesussu gubluka, “Em san ha molye mae ding gulzimki?– insa eno karekna kira nul gwe'an zalye.”

⁶¹ Yesus hwëna balk enkam salsiblika.

Ki zep etan takensiblika, “Em san ha eiwa Zen tangan?– Teipsin Zini Alap mo Tane naye, Israelsa de ngaya tabin hip de Zini.”

⁶² Dekam zep ding gulbluka, “Eë an Zenke. Hwëna Eë hen ama emsa gubirida'an: Em esa ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Asa hla laser– Teipsin Zini Alap mo dam taha nakon de nikirinnik. Hen dekon kimë etan lwa ha'anzak, butnak esa Asa hla laser.”*

⁶³ Dekam zep teipsin tangan zini in Yesus hup de u sisngin hip zëre mo timnik de bajuna kalk-kalk so'anaka, dekon zep gubiridaka, “Nen ba hap de etan zëno kareksa de kira gulblun hap zini teibiridan hap?”

⁶⁴ Nën mes em-am kitak Alapsa de lamang tannak asalblanan! Zep angkam ebon mae onakon banakan?” §

Dekam zep kitak ding nulblik, “An tok hap de karek tan hap man sam gwesira!”

⁶⁵ Dekam zep oltepkam nwe-masenak hol-hol da gwe'ak, hen nwena dekam zep nahaleblak. Kire naka zep lek-lek da gwe'ak, depan nen gwebla'ak, “Eme eiwa Alap mo zer sonen zi gwë'anam, emaka anakan asa gubirida gwe'ara, ‘Zi bosena zen asa lek tyanda.’” Teipsin zini

---

* **14:62 14:62** Mzm. 110:1; Dan. 7:13 § **14:64 14:64** Musa mo titi tabin ola kon, Alapsa de lamang tan zini, desa tankam. Emki Im. 24:16nak hlaun.

insa de kara ta gwen wenya in dekam zep itra lwa soblan naka ë san dep irik dahak.

Petrus kim Yesussu zabeklakake:
(*Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62; Yoh. 18:25-27*)

⁶⁶ Petrus in kim nama teipsin tangan zini in mo gol temnak syauknu zituwin'inka, hwëna ki zep zë teipsin zini in mo golak de babu gwe-gwen wenya hata'anzak.

⁶⁷ Syauk ngatannak kim Petrussu dawemkam nwe-masenak hla tak, ki zep zë gubluk, "Em an hen zenke- men zen Nazaret walya Yesus mae han apdenak ëtë gwekye."

⁶⁸ Hwëna Petrus ki zep ding gulbirki, "Ëe homë mae tame gu'un- insa em gundaye." Dekam hwëna kol son lilikin alpnak zep zau'un naka. [Dekam hom hleng gwe'ak, hwëna ayangna ki zep hëndep nonola gu aneka.]

⁶⁹ Wenya in zao zep etan Petrussu hla ta'anzak, ki zep zë etan ahakore naka gubiridak, "Zini an hen zen- men zen Yesussu ang nëblanda gwekye."

⁷⁰ Hwëna Petrus man etan ding gulbirki, "Ëe hom."

Zao hom holo gwe'ak, ki zep etan men deban mae apdekam golëzau'unka nenblak, "Em an hen zëno mae mo ahanakake, sap em an hen Galilea wal."

⁷¹ Dekam zep Alap mo bose gubin niban anakan guku, "Ëe hom tangan am zini insa tame tak- insa en gwebla'anye."

⁷² Kirekam kim guku dekam zep ayangna dan sonna gu aneka. Petrus dekam zep ola mensa

Yesus anakan hamal hap gubluka enlala gwibirki, “Ayang de gunsu dan son srëmnak, em dekam dan-ahan sonkam esa Asa zabeblala!” Dekam zep gona yusyustinkim mam enkam gwëka.

15

Pilatus Bak hap kim tapbla dablakke:

(Mat. 27:1-2; Luk. 23:1-5; Yoh. 18:28-38)

¹ Kak tangannak zep nabal-bakam kitak de teipsin sinodenak dena tagal gwesik, ki zep ola aha-en nuk. Dekam zep tahalen naka teipsin zini Pilatus osan dep nërhak- zen de hwëna karek tan hap.

² Pilatus ki zep takensiblika, “Em an san ha eiwa zen- Yahudi mo teipsin niye?”

Ki zep ding gulbluka, “In kirekame gunda, zen kirekamke.”

³ Alap mo golak de syal ta gwen zi mo mam-mamna dekam zep Pilatus hup Yesus mo karek-karekna deiri nul guk gwebla'ak.

⁴ Dekam zep Pilatus gubluka, “Em san bëjen em ding gulzimdin? Zëno mae en mo eno kareksa de deiri gul gu zunna mes-am beya gwenan.”

⁵ Hwëna Yesus man tangan ding gulzimdin hip baes gwëka. Hëndep Pilatus man tangan tenggwanblaka.

Pilatus kim Yesussu tan hap zerguzimkike:

(Mat. 27:15-26; Luk. 23:13-25; Yoh. 18:39-19:16)

⁶ Dekam tahun jamkam Paska yaklanak de zaunnuk, Israel mo gubernora man bwinak de

zini aha-en aha-enkam tîngare zi mo ol-gun sun nêser sone gwizimk- dekam de sam gwesik gweblan hap.

⁷ Dekam bwinak zini ki ëgwë'ak- men zen Israel de Roma mo irik gin nikon dikim wet so gwen hap ëilman gwenkam zini dakke. Men zen golëilman gweka, ahana bosena Barabas Bak.

⁸ Yesussu mes Pilatus mo golak nêrhatazak, ki zep hwëna zi beyana ahakore hlikna yaing gwezak. Zen hom anakan tame nuk, "Yesussu mes hen nêrhatazal." Zen hwëna Pilatussu de anakan abe tan hap yaing gwezak, "Em wêhë etan yakla yala awe zini zeser sone'anika- men kirekam ena aha-en aha-enkam gwiswe sone gwendaye?"

⁹ Dekam zep ding gulzimki, "San ha zini an zen zënaka tim ti'ara, 'Ëe an Yahudi mo teipsinni,' san ha desa asa ebe mae hap zeser sonezim?"

¹⁰ Zen mae hap ki kirekam takensibiridaka: Sap zen mes anakan tame gulku, "Zi beyam-byana man Yesussu menkam ang nê gweblak, zep Alap mo golak de syal ta gwen zi mo mam-mamna husus nê gweblak- hêndep angkam zep tan hap asas nêbla'an."

¹¹ Hwëna Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna in dekam zep zi trana insa anakan nolëtonk, "Nen kitak Barabassa de zeser sonezimdin hip nen abe tan! Yesus hup bahem."

¹² Dekam zep Pilatus gubiridaka, "Ki hwëna ansa ahakon ena 'Yahudi mo teipsin zi'kim en

gweblanan, ëe banakan asa desa gwëblal?"

¹³ Zen hwëna dekam zep ëtaken gwe'ak, "Desa te-lidak sonnak makan laink!"

¹⁴ Pilatus dekam zep etan gubiridaka, "Hwëna zen banakan karek gweka?"

Hwëna dekam tangan zep mam en tangankam ëgu ane gwe'ak, "Desa te-lidak sonnak makan laink! Te-lidak sonnak makan laink!"

¹⁵ Pilatus man zi trana in de zënaka sam gwesiblin hap dwam gwe'anaka, in zep hëndep zëre mae mo ol-gun sun Barabassa zeser sonezimki. Hwëna Yesussu zep jana nabare zi hip tapbla tazimki- zen de hwëna tangolen naka te-lidak sonnak makan ta irin hip.

Pilatus mo jana nabare zini kim Yesussu lamang da gwe'akke:

(Mat. 27:27-31; Yoh. 19:2-3)

¹⁶ Dekam zep Pilatus mo jana nabare zini Yesussu zëre mae mo batalyonak de gol yalak dep nërtilzik. Hen dekam zep zëre mae mo ahakorena kitak tagal nulsuk- apdekam de zë swrë tan hap.

¹⁷ Ki zep hwëna teipsin zi hip de baju kwangna ala nosoblak- sam dan kil makare naka. Hen nolak de ala gul soneblan hap dokot të ngi-ngisa mlin-mlin nuk- teipsin zi hip de emaskam de weir sosublun makare naka.

¹⁸⁻¹⁹ Deban zep hwëna lamang tan hap bokle kom tablan naban botonkam blikip neisik gwebla'ak anakare ola ban, "Dawem, bian. Em in zen- Yahudi mo teipsin niye." Dekam zep

ahakon dutekam nolak lek dya gwe'ak, hen ahakon ol tepkam hol-hol da gwe'ak.

²⁰ Kim lamang tanna hya neisiblik, bajuna insa ki zep etan nalsiblik, dekam zep zère mo bajuna etan ala nosoblak. Ki zep hwëna nërwet sok- te-lidak sonnak dikim makan ta irin hipye.

*Te-lidak sonnak kim makan da inkke:
(Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Yoh. 19:17-27)*

²¹ Yesussu in kim te-lidak sonnak de makan ta irin hip nërsong gwe'ak, hwëna oranak zep Kirene walya Simonsa nërtowe'ak. Zen Aleksander ne Rufus nik mo bian. Yerusalem san dep etan lwa ha'an zaka. Jana nabare zini in zao zep desa tik-tik dak- Yesus hup de te-lidak soblanna insa de wë soblahan hap.

²² Yesussu in desan dep nërsong gwe'ak, bosena Golgota. Bosena in mo enlalana, "zi nol swra."

²³ Zao zep te bosena mur kilī ban de blulsun anggur ho enenna nolblak. Hwëna man baes gwibirki.

²⁴ Ki zep hwëna te-lidak sonnak makan daink, hen dekam zep

"zëno pakeanna zère mae hap dobe abu mo kim de zënaka dam tasik gwibinkim kae nëblandak"-
men kirekam Alap mo olak hamal hap Yesus hup dena lwakke.*

²⁵ Zen kaknak yakla nwena sembilannak te-lidak sonnak makan daink.

²⁶ Te-lidak sonna iwe nol bol tahan nakon man ol alena makan nulink- tîngare zi dekon

* 15:24 15:24 Mzm. 22:19

anakan tame gun hup, “Zen kire jal hap da'an.”
Ola in a kirekam mo ale nukye, “An zen-
Yahudi mo teipsin niye.”

²⁷ Zen sowë zi dare naban Yesus mae han
apdekam te-lidak sonnak makan dabirink-
ahana Yesus mo dam taha san dekam, ahana
irgwa taha san dekam. [

²⁸ Zen dekam zep zauk- Alap mo olak men
kirekam Yesus hup dena hamal hap ale nukye,
“Zen sa kil dël, ‘An hen jal zi ahana.’ ” *

²⁹ Zini men zen desan taman gwe-gwe'anzak,
zen nol ëwak gun nuban ol mamkam anakan
lamang da kini nasen gwe'ak, “Wëo, em an zen
eme guku, ‘Alap mo gola asa dri yulsul, hwëna
dan-ahare yaklakam asa etan syal gwibinkim
sul soner.’* ”

³⁰ Ki emki enaka de ngaya tan hap te-lidak
sonna in kon ati gwezan!”

³¹ Zen kirekam hen Alap mo golak de syal tan
zi mo mam-mamna Musa mo ol tawa ta gwibin
zi niban hen lamang da gwe'ak. Zen anakan
zënaka ol wehakam nenbirida gwe'ak, “Aha zi
ensa man ngaya ta gwibirki, hwëna zënaka
hom tol ngaya ta'ara!

³² Zen de tangan eiwa Israel mo teipsinkim
gwë'anam, zen maka te-lidak sonna in kon ati
gwe'an zala. Kirekam de hla tankam, ki emaka

---

* **15:28 15:28** Tingare Alap mo ol tataknak awe, anakare
kurungsu de hlaunnu [ ], zëno dam gulsunnu anakan, “Orep kim
Alap mo ola ansa etan ale nul gwek, ahakon hom ayatna ansa ale
nul gwek.” Ayatna ansa aha zi mes yap orep tangan Yesaya 53:12
nakore naka de enlala gwibin niban mas gulku. * **15:29 15:29**
Mzm. 22:8; 109:25

anakan laiblibla'an, 'An eiwa Zen tangan- nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.' "

Zi darena in desa hen Yesus mae han makan dabirink, zen hen man lamang laka.

Yesus kim tilsikike:

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Yoh. 19:28-30)

³³⁻³⁴ Yaklana kim bolak zauku, dekam zep tingare langna owas hap kawesik. Hëndep yakla nwen kim dan-ahannak zauku, dekam zep etan hleng gwék. Yesus dekam zep Ibrani olkam mamkam hërheka, "Eloi, Eloi, lama sabakhtani?" Nère mae mo olkam Zen anakan hërheka, "Are ano Alap, ano Alap, Em ba habe Asa da tasi'ira?"*

³⁵ Hwëna in zen zë kara da'ak, ahakon hom dawemkam nasalblak, zep zënaka nenbiridak, "Emki sane tan. Zen Elia Baksa hërheblanda!"

³⁶ Dekam zep ahanik nabalba enkam hluweka, yera jaubum makare naka zep nabal-bakam gol hanaka. Desa zep anggur ho enennak de os gul inen naka te tek gwënnak kyaon soneka, desa zep Yesus hup mipnak goltrë seblaka- desa de kwlem gun hup. Ki zep hwëna gubiridaka, "Nen ki kara tan. Elia Bak wëhë yap ati gwe'an zaka?- zen de te-lidak sonna an kon terahen hap."*

³⁷ Yesus ki zep etan ol mamkam hërhe hanaka, ki zep hëndep tilsiki.

³⁸ Alap mo gol mwanak de kaen lilikïn glaing-gling yawala dekam zep owas hap kalk neisik sonek.*

* 15:33-34 15:33-34 Mzm. 22:2 * 15:36 15:36 Mzm. 69:22

* 15:38 15:38 Kel. 26:31-33

³⁹ Jana nabare zi mo mamna in zen apdenak zëre mo ahakore naban zikara ta'anka, dekam dangkam talsunubla'anka. Zen kim anakan Yesusu hla taka, “Zen kirekam mo tilidaye,” dekam zep gubiridaka, “Zini an eiwa Alap mo Tane.”

⁴⁰ We walya hen beya nik langa nakon kara da'ak. Zëno mae mo bosem-sena Salome, Magdala kore wenya Maria, hen bose apde zem Yakobus Betek ne Yoses nik mo anena Maria-men zen hen zëno nik mo ayana Yesussu wë takke.

⁴¹ Zen men zen Yesussu Galileak de gwënnak mas në gweblakke. Hen ahakore we walya beyanik zë ëgwë'ak- men deban mae Yesus mae han apdenak Yerusalemk yaing gwe zakke.

*Yesussu kim lo dasikke:
(Mat. 27:57-61; Yoh. 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Kim kam-en gwe'ak, Arimatea walya Yusup ki zep hata zaka. Zen hen Yahudi mo teipsin sinodenak de aha mamna, hen zen man tangan Alap de kitak nabakam irik gilzin hap hohle gwe'anka. Yesus in kim tilki, dekam Hari Jumat, yaklana men dekam Yahudi zini ka'an dep de Sabat hap etamal gwe-gwekke. † Hwëna Sabat hap de orapna dekam man tangan golek de gwe'ak. Zen in zep Yusup enlala tatete naban nabakam Pilatus osan dep song gweka- Yesus mo tok naka dikim lo tasin hip abe tan hapye.

---

† **15:42-43 15:42-43** Yahudi mo Hari Sabatna, Jumat mo yakla dum gwehen nakon naït gwibik, hëndep Sabtu mo yakla dum gwe hennak zausuk gwek.

⁴⁴ Pilatus kim anakan salka, “Yesus mes tili,” man tangan tenggwanka. Sap zen mes-am tawa gweka, “Te-lidak sonnak de makan ta irin zini na-en hom juwe gwenan.” Dekam zep gubiridaka, “Jana nabare zi mo mamna men zen zikara ta sara emki desa kwang tan.” Kim hata zaka, dekam zep takensiblika, “San ha eiwa mes tangan tili?”

⁴⁵ Zëbon kim salka, “In eiwa mes tili,” dekam zep Yusupsu gubluka, “Amki zerhal.”

⁴⁶ Yusup dekam zep kaen ngap-ngap blala te-alakam golka. Ki zep hwëna Yesus mo tokna te-lidak sonna iwe zizeryahe halka. Kaen ngap-ngapna inkam zep zitahaleka. Ki zep hwëna kaso hul gun hamalak zidre neka. Lilikinni kaso yawalkam zep zigulhlu inki.

⁴⁷ In kim ki zë golësyal ta'anka, Magdala kore wenya Maria, apde bose zem Yoses mo anena Maria han man zë kara labi'ik- in kim zidre'ankaye.

16

Yesus kim ngaya gwekake:

(Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Yoh. 20:1-10)

¹⁻² Hari Sabatna kim tamank, we walya Yesussu de drënen kaso hula in san dep sek gwek- Magdala kore wenya Maria, apde bose zem Yakobus mo anena Maria, hen Salome. Zen mes irase dawem nabare minyakna te-alakam lop dak. In zep Minggukam orap tola ban Yesus mo tok naka de minyakna inkam hlë tablandan hap sek gwek.

³ Hwëna ora san zep zënaka dakensibirida song gwe'ak, “Nara sa liliķin gulhlu irin kaso yawala insa nöp irhi gulzimdi?”

⁴ Hwëna kim zë yaing gwe'ak, dekam zep hla nul kinik, “Liliķin kaso yala in mes irhi nul kinil.”

⁵ Ki zep hëndep kaso hula iwe bitī gwëk. Hwëna wal seiwirsi zep zë hla da'ak. Baju ngap-ngap ala son naban dam taha san dekam nikin'inka. Ausa zep zë nohloblak.

⁶ Hwëna wal sewiri in zep gubiridaka, “Bahem ääirin! Em an Nazaret walya Yesussue lëbla'an- te-lidak sonnak insa makan da inkke. Bian Alap mes tin nikon ngaya tala! Zen awe hom. Emki sap hlaun- an zao sap nën nekye.

⁷ Dekam sek gwëk. Ola ansa zëre hon de ang ta gwen wenya kip olzimhak- hen nonol tanganna Petrus hup, ‘Jesus mes emsa Galilea san dep ngeirbiridala. Em zao esa értower- men kirekam Zëna emsa hamal hap gu-gubirida gwëkake.’ ”

⁸ We walya in dekam zep au hlon hap hen äirin hüp yal-yala ban heyahya gwëk. Zep hëndep oranak men desa zini nolëtowe'ak, desa donbirida srëm gwëk.

MARKUS MO OLA ZAO-EN ZAUSUNUN*

*Yesus kim zënaka zertrei gwizim'inkake:
(Mat. 28:9-10; Yoh. 20:11-18; Luk. 24:13-35)*

---

* **16:8 16:9-19** Markus mo Ol Dawemna an, zëno aumwa topnak de ola, zen zën hom ale gulku. Hwëna aha zi hyanak dekam de Markus mo ola insa sul sonen hap mas nuk.

[
 9 Yesus in kim tilki, hwëna zëno ka'ankam, Minggukam, zep etan ngaya gweka. Dekam zep kak tangannak nonol tanganna Magdala kore wenyä Maria onak Zënaka zertrëka. Maria in, zen men zëbon onakon Yesus orep tujukam de dowala golëalsa sonekake.

10 Yesus kim hli yulku, Maria dekam zep song gwëk- men zen Yesus hun nërgwë gwëkke, desa de tonbiridan hap. Zen hwëna kwasang hap nama sei gosa dabra'ak.

11 Zen kim anakan ësak, "Yesus mes ngaya gwera. Ëë kië hla tal," hwëna zen hom daïblïbik.

12 Zao hom holo gwe'ak, dekam zep etan aha nwe-masekam hwëna zi dare hap Zënaka zertreizimki. Zi darena in Yerusalem kon Yesus zëre hon de seblaskam ang ta gwen wenyä ban de lowehen nakon aha ësan dep song ë'anka. Hwëna oranak zep Yesussu ërtowe'anka.

13 Zi darena in dekon zep etan ola halka-anakan de lonbiridan hap, "Ëë mese hen ërtowenan!" Hwëna Yesus hon de ang ta gwen wenyä in desa hen hom daïblïzimk.

14 Zao hom holo gwe'ak, ki zep etan seblaskam de zëre hon ang ta gwen wenyak tembane tannak Zënaka zertreizimki. Dekam zep nol drak-drak hap jal gwibiridaka, sap men zen tïn hyanak hla da gwe'ak, desa de salbiridankam hom mae daïblïbirida gwe'ak.

15 Ki zep hwëna gubiridaka, "Dekam sek gwëk. Abe hap de ol dawemna tïngare lang san kitak de zi ausu hap olzim halada gwëk.

16 Tīngare zini men zen de Asa daïbli gwebla'ak, hen zère mae mo Asa de taïbliablanna insa de baptis gwenkam noltrë gwe'ak, zen zen sa ëngaya gwer. Hwëna Asa de taïbliBlan srëm wenya, desa Alap sa karek tabiri.

17 Men zen de Asa daïbli gwebla'ak, zen zen sa hwëna owas-owasna aha zi dikim Asa taïbli gweblan hap dena syal neibir-zinnira gwer. Zen zep sa dowal-dowala ano bosekam nolëalsa sone gwibir. Hen zère mae mo tame gun srëm olkam sa owas hap ëton gwer.

18 Zen hen sap sa wanya jal-jala tahakam deirensik gwibir. Hen zen sap sa hasom nabare hona notde gwibir. Zen molya kim juwe gwek. Zen de zi sang-sang hap tahasa tehabirida ine gwenkam, zen dekam sa ëdawem gwe-gwer.”

Yesus kim ngatan zi mo lang san dep sewe sekake:

(Luk. 24:50-53; Kis. 1:9-11)

19 Bian Yesus in kim kirekam tonbiridasiki, ki zep hwëna Alap ngatan zi mo lang san dep zer ine halka- zao de zère mo dam taha nakon teipsinkim nikirin hip.

20 Zère hon de ang ta gwen wenya in dekam zep hwëna ol dawemna insa tīngare lang san dep nol halada gwek. In desan ki nol halada gwek, Bian Zëna man zë mas gwibirida gweka, hen sosonna owas-owassa dikim syal gwe-gwibir-zimdin hip dena man mam gul gwizimki- zëno mae mo olsa dikim taïbli gwibin hip.]

Orya
The New Testament in the Orya language of
Indonesia: Alap mo Ol Ēse, zĕre mo zi niban de ol
ziaha-en gu hup dena

copyright © 2005, 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Orya

Contributor: Pioneer Bible Translators

All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Jun 2026 from source
files dated 9 Jul 2025

c93f518f-565f-570c-87e7-50d54e5ff0f6